

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Beer:

V tistih dneh bede, podobnim našim dnevom . . .

(Misli v božičnih dneh).

Leta 63 je Pompej, vojskovodja rimski, osvojil Sirijo, vkorakal v Palestino. Sredi duhovniškega praznika so rimske kohorte naskočile Jeruzalem ter je — v presenečenje in grozo Judov — stopil zmagoslavni vojskovodja Pompej v najsvetejši prostor templja. In Bog Jehova se ni razrdil, bliski niso švigali, strela ni udarila. Pač pa je dežela izgubila samostojnost. Judovski kralji so postali odvisni od Rima, rimski prokuratorji so izmagovali ljudstvo, ki se je branilo proti rimskemu zatiranju deloma s pasivnim odporom, deloma s puči in vstajami. Stara nada na obljubljeni božje kraljestvo je strastno vzplamela. Ali so proroki krivo prorokovali? Ali se Judje niso natančno držali božjih zapovedi? Ne! — Mesija, po samem božju maziljeni kralj, mora kmalu priti in zavladati svetu in osvoboditi Judejo, kajti strahote suženjstva so prevelike. Nastopali so ljudski voditelji, ustanavljale so se nove stranke, med temi ena s teroristično, revolucionarno taktiko . . .

Na zunaj in na znotraj je bila Judeja peč, v kateri so tele najvzvišenejšee nacionalne in socialne strasti . . .

In v tem razgretem, revolucionarnem ozračju se je rodil

J E Z U S.

Bil je sin neke rokodelske, tesarske rodbine iz Nazareta v severni Palestini. Tam je obiskoval šolo, čital preroke, poslušal razgovore v sinagogi in šel vsako leto na velikonočni praznik v Jeruzalem — središče intenzivnega duhovnega življenja Judov.

Njegova duhovna usmerjenost je kmalu postala znana. Še kot mladenič je bil že sredi vročega boja svojega naroda v prvih vrstah. Ljubil je Jezajo in čital tam čudovite misijonske besede:

»Duh gospodov je v meni; on me je mazilil in poslal, da oznanim revnim veselo vest, da ozdravim žalostna srca, da tolažim jetnike, da odpiram oči slepim, da osvobodim zatirane in da oznanjam prihod Jehove.« (Luk. 4, 17-20.)

To je bil uvod. Ta uvod vsebuje Jezusovo življenje.

Kmalu je vzbudil pozornost svojih tovarišev. Njegova osebnost ni pustila nikogar ravnodušnega. Njegov nastop je vzbujal pozornost. Mnogi so gledali v njem enega bodočih voditeljev v osvobodilnem boju proti Rimljanom. Skušali so ga pridobiti za neko vstajo, ki se je pripravljala. 40 dni in 40 noči je premišljeval in kolebal. Zakaj, ljubil je svoj narod in domovino. Nacionalne strasti so plamtele in razynele toliko plemenitih mož za osvobodilni boj proti Rimu. In zakaj bi tudi njega ne? Iz te kratke dobe izvira najbrže izrek: »Ne prinašam miru, nego meč«, kajti ta rek ne spada prav nič v poznejšo dobo, kamor ga postavlja Matevžev evangelij. In teh 40 dni in 40 noči izkušnje je prebil srečno. Ves načrt za upor se mu je zdel kot satanova izkušnja. Štirideset dni in štirideset noči se je boril z njim v puščavi:

»In če premagamo Rimljane in si pridobimo njihovo državo in veličastnost — kaj potem? Ali je človeštvu

Naj bo Novo leto leto jeklene volje in železnih mišic, leto organiziranosti in razredne zavednosti delavstva, leto v katerem bo stal in korakal naš MI neupogljivo in nezlomljivo po poti k lepši sedanjosti in bodočnosti Človeka.

To v pozdrav in voščilo k božičnim praznikom in v začetku Novega leta vsem, ki so dobre in odločne volje

od uredništva in uprave „Delavca“ in Strokovne komisije za Slovenijo

V januarju 1936 so volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov

Navodila vidite na letakih, ki jih je izdala in razposlala Delavska zbornica.

Skrbite, da bodo v vseh tovarnah in obratih postavljeni razredno zavedni delavci za kandidate in da bodo kandidatne liste naših strokovnih organizacij 100% izvoljene.

STROKOVNA KOMISIJA ZA SLOVENIJO.

Desetletnica „Delavske Politike“

1. januarja 1936 bo 10 let odkar izhaja »DELAVSKA POLITIKA«. Polno bojev za politične, gospodarske, socialne in kulturne pravice delavskega razreda je teh 10 let. S ponosom lahko gleda delavstvo na ta svoj list, na »DELAVSKO POLITIKO«, ki je v dobi 10 let, v dobi reakcije, napela vse sile, da zlomi nasprotnika, da parira njegove sunke, ki jih je zadajal delavskemu razredu.

Ob 10 letnici svojega obstoja »DELAVSKA POLITIKA« samozavestno pozdravlja vse svoje naročnike, vse svoje čitatelje, vse svoje sodelavce in dopisnike, vse delavske zaupnike, s proletarskim pozdravom, prepričana, da boste tudi v bodoče delali za čimširšo priljubljenost njeno, da bo stopala kot dober znanec, drag prijatelj in zvest sodrug v vsa delavska stanovanja, da bo pozdravljala obrtnike in male kmete, kratko: vse delovno ljudstvo, pozivajoč vse:

»Strnite svoje vrste v močno, organizirano, razredno zavedno celoto in bodite tako strjeni kakor jeklo, da bo Vaš MI kakor orjak, nezmagljivi, nepremagljivi, novo stavbo novega življenja ustvarjajoči. Naj bom jaz, »DELAVSKA POLITIKA«, Vaš MI, stalen in reden, dobrodošel gost v Vaši hiši!»

Mesec januar je mesec »DELAVSKE POLITIKE«. Naj bo mesec januar mesec udomačenja »DELAVSKE POLITIKE« v vseh stanovanjih ponižanih in razžaljenih, da bo v drugem desetletju vstala kot delavski dnevnik.

kaj pomagano, če dobi mesto rimskega carstva kraljevstvo farizejev, človeških zakonov in duhovniških pravil? Ne. Kajti zapisano je: Moli boga in služi samo njemu. In kaj hoče bog, to so povedali ljudem preroki:

»Socialno pravičnost, osvoboditev revnih, zaničevanje in obsodbo bogastva, odpravo vsakršne nasilnosti, ljubezen do vseh ljudi, — človeštvo, ki nosi kraljestvo božje v sebi, v svoji notranjosti . . .«

In vsi patrioti in nacionalni revolucionarji so se odvrnili od njega. Pač pa se je zgrinjalo krog njega preprosto ljudstvo.

Jezus je rekel svojemu izkušane-mu narodu: Politični boji, revolucionarni upori, nacionalne vojne, umori in uboji, notranje reforme zakonov in države jim ne bo pomagalo uresničiti ideala prorokov. Božje kraljestvo ne pomenja judovske nadvlade in sile nad vsemi drugimi narodi; ne pomenja pa tudi izpolnjevanja službe v templjih, sinagogskih ceremonij, duhovniških očiščenj in jurističnih zakonov in tudi ne češčenja patriot-

skih koristi in nacionalnih barv. Vse to bo prešlo. Kraljestvo božje pomenja marveč:

Preporod vsega življenja na temelju neomejene človečanske ljubezni — usmiljenje do vseh slabotnih in grešnikov, neskončno usmiljenje do vseh ljudi, izravnava vseh razlik v bogastvu, skupno delo vseh za vse. Samo to bo trajno in bo odrešilo človeštvo od zla.

Jezus je bil duševni svet vsega preroškega kulturnega dela. Njegovo delo je bilo protinacionalno in — po judovskih nazorih oblasti — tudi protiversko. Njegova propaganda je bila anarho-komunistična. Jezus je prestopil ozke meje židovstva. Dvignil se je nad svoje ljudstvo, razbil je nacionalne meje in pokončal tradicionalno versko stavbo, ki so jo s tolikim trpljenjem in s tolikim strahom sezidali veliki mojstri. Bil je »upornik«, seveda miroljuben upornik. In prav ta miroljubnost je pomenjala prevrat. Judje bi mu najbrž vse odpustili, če bi svojo priljubljenost uporabil, da bi pospeševal nacionalno vstajo proti Rimu. Izprosili so si Barabovo življenje, ki bi moral zaradi upora proti

Neznačaji . . .!

Živimo v razvojni dobi družbe, kateri se mora reči, da je skrajno antisocialna. Umirajoča moč kapitalizma se oprijemlje svojih zadnjih oporačev, nacionalizma in klerofasizma, da reši svoje, do skrajnosti ogrožene postojanke. Brez dvoma je ta borba potrebna radi tega, ker se v tem odraža nasprotstvo socialne bitnosti med razrednimi interesi različnih stanov v družbi. Zmagala bo končno naravno ona stran, katera je v večini in ki je danes socialno najbolj zastopljena.

Zato ni nič čudnega, če se danes pojavljajo razni apostoli, ki sicer trdijo, da je potrebna sprememba obstoječega gospodarsko-političnega reda, in to rimski katolicizem na osnovi stanovske ureditve države, a nemški nacionalsocializem pa na osnovi brezpogojne nadoblasti gospodujočih nad delovnim ljudstvom. Oba sta si v osnovi popolnoma edina v tem, da obstoječe privilegirano stanje manjšine v sedanji družbi še v nadalje obdrži. Resničnost navedenega nam potrjuje polpreteklost in sedanost v nastopu fašizma v Italiji, hitlerizma v Nemčiji in klerofasizma v Avstriji.

Ta borba za nadoblast v družbi, ki ni v bistvu ničesar drugega, kakor borba za socialen obstoj, je neizbežna. Zato je naivnež tisti, ki veruje, da se je mogoče tej borbi izogniti, ali pa napraviti tako idealen družabni red, ki bo zadovoljil vse. Ta borba se tudi ne da preprečiti s še tako radikalnimi sredstvi. To nam pokaže zgodovina socialnih bojev dovolj razločno. To je pa tudi tista gonilna sila, katera daje povod za različne načine in metode, potom katerih se skuša uveljaviti. In eden izmed teh činiteljev je človeški značaj. Zakaj vsa ta ogromna borba se ne bije iz oči v oči, temveč je vedno zahrbtna in neznačajna. Ker ako bi to ne bilo potem ne bi mogla manjšina tako dolgo zmagovati nad večino. Zatorej, če smo rekli, da je današnja družba antisocialna, potem še lahko pridenemo, da je tudi neznačajna.

Vendar, če ta dejstva opazujemo na nosilcih sedanjega sistema in njihovih privržencih, potem jim moramo dati pravo, ker oni to delajo v svojem interesu. Ali žalostno in skrajno obžalovanja vredno je pa dejstvo, da ima tudi delavski razred v svojih vrstah ogromno število takih neznačajev, ki pa v svoji zaslepljenosti ali pa nezavednosti ne branijo interese svojega razreda, temveč nasprotnega. Oni stalno rušijo to, kar njihovi sotovariši s težkim trudom gradijo. Ti neznačaji so kakor vremenski petelin na strehi, ki se obračajo kakor veter piha.

Vzemimo na primer naše rudarje. Ne sicer vse, a vendar še večino. Ko je bilo po prevratu takozvano revolucionarno razpoloženje med delovnimi množicami, takrat so bili dostopni za najrazličnejše avanture. Ko se je to razpoloženje nekoliko ohladilo, se je poskušalo rudarje po »ra-

Rimu, — Baraba je bil nacionalni revolucionar — biti križan. (Markov evangelij 15. 7.) Toda Jezus in njegovi pristaši so bili že tako oddaljeni od judovskega življenja, da imenuje evangelist Marko Barabov patriotsko nacionalni čin »umor«. Versko, politično in socialno je stal Jezus izven judovske in rimske civilizacije, zato je bil obsojen in pribit na križ.

(Iz Beerove II. knjige socialnih bojev, izdanje »Cankarjeve družbe 1934/35.)

dikaliti. Če se to ni zgodilo, potem je to pripisati sporu takratnih voditeljev za vodilna mesta. Ko jih je ta bolezen minila, so ti glavni prešli k nacionalizmu in začel je cvesti nacionalizem v rudnikih pred vsem zato, ker so se skoro vsi pazniki in uradniki izdajali za nacionaliste. Vsi ti neznačajci, ki so še včeraj prav internacionalno trobili, so zlezli svojim predpostavljanim pod kolena, češ ščitite nas. Pod okriljem zadnjih nacionalnih režimov je to nacionalno klečoplastvo doseglo svoj višek. Kakor hitro pa je padel nacionalni režim, tako hitro se je zrušila tudi stavba tega napihnjenega nacionalizma v revirjih.

In ko je nastopil sedanji režim, se ni samo »Jutro« spremenilo v »Slovenca« v žepih naše inteligence, temveč so se tudi tisti rudarji — selivke začeli na novo orijentirati. Krščanski socializem in njegov oče klerikalizem sta začela pridobivati. Tisti, ki so nekaj vpili dol iz Rimom, danes zopet gredo pot, ki so jo prej opluvali. Kakor hitro pa zopet sedanji režim pade, pa bodo zbežali proč kakor miši s potapljačice ladje, in poputrnjim bodo zopet hoteli biti največji revolucionarji!

To kameleonstvo v značaju in prepričanju delovnih množic, pa zna

podjetnik prav dobro izrabiti. Njegovi namestniki imajo s takimi ljudmi lahko opravilo. In posledice? Posledice tega so strašne. Če pregledamo danes večino naših rudnikov v pogledu delovnih in socialnih prilik rudarjev, potem vidimo, da je vse skupaj ena sama socialna razvalina, ki bi bila gotovo že zadušila vse, če ne bi bilo peščice razredno zavedno organiziranih rudarjev, ki z skrajnim naporom moči svoje organizacije branijo popolno razsulo socialnih pravic vseh rudarjev.

Če je danes v revirjih nezaupanje eden v drugega, je to sad dela teh neznačajnežev. Če se danes za vsako malenkost delavca na cesto vrže, je to zasluga teh neznačajnežev. Če nimajo zaupniki danes tistega vpliva, kot bi ga morali imeti, je to zasluga takih neznačajnežev. Če se danes blati razredno strokovno organizacijo in nje predstavnike, je to delo teh neznačajnežev. In če mora danes rudar garati kakor vprežna živina, da zasluži v potu svojega obraza toliko, da mora milostno prositi za doplačilo do 37 Din na šiht, potem je to stoteran sad dela neznačajja v delavskih vrstah.

Povedali smo, razmišljajte in pre-sodite!

z vsemi delavskimi in nameščen-skimi organizacijami, registriranimi pri Delavski zbornici v Ljubljani, sporazumeli, da svojim članom, ki so bili imenovani v nova ravnateljstva, naročimo, da teh funkcij ne sprejmejo.

Ljubljana, dne 11. novembra 1935

Strokovna komisija za Slovenijo.

Sodrugji so nato odposlali naslednje pismo:

Podpisani (ime in priimek) sem bil imenovan z odlokom naslova St. br. 60.463 z dne 26. novembra 1935 za člana ravnateljstva (namestnika) Okrožnega

urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Uvažujoč stališče, ki ga je zavzela v tej zadevi Strokovna komisija, ki ji pripadam, žal te funkcije ne morem sprejeti.

Zato si usojam vrniti v prilogi vabilo na ustanovno sejo.

Obenem se zahvaljujem za izkazano zaupanje in prosim, da se uvažujejo motivi za moj postopek, ki jih utemeljujem v prilogi.

Ljubljana, dne 12. decembra 1935.

Galof Albin s. r., Jakomin Lovro s. r., Ivan Kregar s. r., Franc Toplišek s. r.

Mednarodna konferenca o načrtu dela

Mednarodni socialistični dom in odbor za švicarski načrt je sklenil, da 17., 18. in 19. aprila 1936 organizirajo v Ženevi mednarodno konferenco o načrtu dela. Konferenci bo predsedoval André Oltramara, profesor univerze, predsednik socialističnega doma, in Hans Opreht, narodni poslanec, podpredsednik švicarskega odbora za načrt.

Določen je naslednji dnevni red:
1. Nacionalizacija kredita. Referent André Filip, profesor švicarske univerze;
2. Industrijska in poljedelska produkcija. Referent J. Nečas, minister za socialno politiko na Češkoslovaškem.
3. Demokracija in vloga delavskih organizacij v načrtu. Referent Maks Bise, narodni poslanec, ravnatelj Biroa za socialne študije belgijske delavske stranke.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Duh brezvernega komunizma.

»Cerkveni Vestnik« kamariške župnije za Advent in Božič 1935 je prinesel notico o zborovanju delavcev v Kamniku 10. novembra 1935, ali kakor pravi »Cerkveni Vestnik«: »komunističnih delavcev. V tej notici pravi, da se ni govorilo le o pravični razdelitvi zemskih dobrin, nego da se je govorilo tudi bogokletno o dogodkih našega odrešenja, napadalo se je krščansko usmerjene delavce itd.

Izjavljamo, da je uredništvo »Cerkvenega Vestnika« nasledilo lažnjivemu poročevalcu.

Na tistem zborovanju delavcev v Kamniku 10. novembra 1935 se ni prav nič bogokletnega govorilo »o dogodkih našega odrešenja in pozivamo tistega »resnicoljubca«, da pove »tiste bogokletne besede«, ki so bile izrečene. Bila je pač omenjena II. knjiga Beerove zgodovine socialnih bojev, kjer je zgodovinsko povedano o Jezusu. V današnjem uvodniku je to nekoliko obširneje obrazloženo.

Ali je to bogokletstvo?

Laž je tudi, da se je »napadalo krščansko usmerjene delavce«.

Pozivamo tistega, ki si upa povedati le eno tako besedo na krščansko usmerjene delavce, da to stori. Baš nasprotno. Rečeno je bilo, da naj z njimi sodrugji prijateljsko govorijo, ker lepa beseda lepo mesto najde in bodo delavci sami spoznali, kam spadajo. Zato, gospodje, korajžno na dan!

Značilno je pri častitih gospodih tudi to, da je vsak delavec, ki ni zadovoljen z današnjimi »dobrimi« mezdami, s postopanjem obratovodij napram delavcem, s kršenjem socialnih zakonov in to izrazi javno in glasno, takoj žigosan kot komunistični delavec. Zares poceni so take obdolžitve. Značilne so za mollice 6. prošnje Očenaša, ki ga molijo vsak dan po nekolikokrat.

Kamniški delavec.

RUDARJI

Žrtev dela

27. novembra je v najlepši mladosti (stara komaj 25 let) umrla naša večletna agilna članica in sodružica Francka Osej. Bila je zavedna tekstilna delavka, zaposlena v tovarni Eisler v Ljubljani. Za bori dnevi služek, s katerim je preživljala siromašno mater, je leta in leta hodila z Rašice pri Št. Vidu — dve uri daleč — v Ljubljano. Nakopala si je tuberkulozo, ki jo je spravila v prerani grob. Najzavednejši člani in članice so jo 29. novembra spremili na zadnji poti in položili na grob venec svežih rož. Francko, ki zapušča siromašno, osamljeno mater, kateri izrekamo globoko sožalje, bo mo ohranili v trajnem spominu, saj smo izgubili z njo zavedno članico. Mati izreka delavstvu srčno zahvalo za venec in darovani znesek.

Razprava pri Trboveljski prem. družbi

Dne 3. decembra t. l. se je vršila v sejni dvorani palače Trboveljske premogokopne družbe v Ljubljani razprava o delavskih zahtevah, vloženih na rudarsko oblast dne 4. septembra t. l. Razprave so se udeležili zaupniki vseh rudnikov TPD, zastopniki vseh strokovnih organizacij, Delavska zbornica, rudarsko glavarstvo in TPD z vsemi svojimi ravnatelji.

Po daljši debati k posameznim točkam se je dosegel naslednji sporazum:

1. Trboveljska premogokopna družba izjavlja, da bo še naprej upoštevala čl. 219 Obrtnega za-

Imenovanje v OUZD

Mesto da bi razpisal volitve v bolniško blagajno, je minister za socialno politiko in narodno zdravje imenoval novo upravo. Pri tem se pa kljub vsemu ni oziral na predloge, ki jih je stavila Delavska zbornica sporazumno s strokovnimi organizacijami, ki so pri njej registrirane.

Strokovna komisija je pozvala svoje člane, ki so bili imenovani, z naslednjim pismom, da odložijo ta mesta.

Sodrugju Adolfu Galofu, Lovru Jakominu, Ivanu Kregarju in Francu Toplišku.

»Dragi sodrug!

V želji, da bi se prenehalo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev in pri Trgovsko bolniškem in podpornem društvu v Ljubljani z dosedanjim prakso in uveljavilo končno načelo, da morajo upravljati te zavode zaupniki obeh glavnih vzdrževalcev in interesentov, so se zavzele vse v Delavski zbornici registrirane strokovne organizacije za izvedbo volitev v zavore za zavarovanje delavcev.

Vendar so računale te organizacije z dejstvom, da je mandatni rok dosedanjih ravnateljstev potekel preden so bile izvedene volitve v te zavode in da je vsled tega imenovanje novih ravnateljstev potrebno. Strokovne komi-

sije so želele upoštevati tudi argumente, ki so se čuli v prilogi štednje in pocenitve volilnega postopka. Zato so stavile preko Delavskih zbornic predlog za imenovanje novih začasnih uprav zgoraj imenovanih zavodov.

Ta predlog so stavile vse v Delavski zbornici zastopane delavske in nameščenke organizacije soglasno.

Pri odnosu Delavske zbornice v Ljubljani do vseh obstoječih ilegalnih delavskih in nameščenkih strokovnih organizacij se lahko trdi, da poleg teh organizacij ni na teritoriju zbornice pomembnejših strokovnih organizacij.

Če se je izvršilo imenovanje ravnateljstev kljub temu po velikem delu brez ozira na tak avtoritativen predlog, vidijo v tem v Delavski zbornici registrirane organizacije znak za to, da se volja delavcev in nameščenec, da se vzpostavi v zavodih za zavarovanje delavcev resnična samouprava, še vedno ne misli upoštevati, vsled česar tudi ni garancije, da je smatrati imenovanja ravnateljstva za ravnateljstva, ki naj pripravijo volitve v zavode.

Da damo viden izraz nezadovoljstva delavcev in nameščenec s takim postopanjem, smo se

Ivan Vuk:

Prosvetni popoldan v Kranju

Svoboda je prosta kraljica njen dom ni v hudobnih strasteh, v tiranstvu ne, ne v farizejstvu — njen dom je pri srečnih ljudeh...

Iv. Cankar.

Nedelja 8. decembra. Popoldan. Kamniške planine stoje kakor dragulj, ogromen in dragocen, bleščec v soncu. V dvorani pri Semenu pa se zgrinjajo ljudje, delavci in delavke iz Kranja. Kajti, danes je ura lepote, oddiha, delavske kulture, tihe radosti in delavskega MI.

»Proletarci vseh dežel, združite se...« pozdravlja napis nad odrom v dvorano stopajoče. Vmes slika Karla Marxa opazuje množice, ki zubore med seboj veselo, prijateljski in polnijo dvorano.

Zvonček za zastorom zvoneče zacinglja — in zastor se razgane. 4 letno dekletce Tilka se prikloni, akordi klavirja jo pozdravijo in njen lep, otroški glasek zbeži po dvorani:

»Le enkrat bi videl, kak sonce gor gre...«

In bilo mi je pri zvoku tega čistega otroškega glasu, kakor da me boža nekaj nepoznanega, skrivnostnega, lepega... Lepo izgovarjane besede so se prepletale z akordi klavirja v harmonijo, ki je zavzela vse navzoče, da so burno ploskali.

Pozdrav tebi, Tilka, za pesem, čisti gla-

sek tvojege grla bodi vedno glas lepote in pesmi.

»Zdravi, hrabri bojevniki...« Pozdravni akordi delavske godbe »Zarje« iz Ljubljane so pozdravljali kranjsko delavstvo, silili skozi okna in hiteli dalje preko Kokre k vsem, ki so dobre volje, vabeč:

»Zdravi vsi vi milijoni, v vrste naše složno vsi...«

Govorilni zbor. Starogorskega balada »Tam na oglu...« zaživi. Otročička prosita vsa premržena in lačna milodarov.

Dajte, prosim kruha košček dajte...« A mimo gredo in »nihče, nihče nič ne da pogleda le, ko da sta psa...«

Toliko življenja, čustva je bilo v glasovih govornega zbora, da so poslušalci zaživali dih in zdelo se mi je, da jih samih zebe, videč trepetajoča in proseča otroka. Priznanja je bilo toliko, da je govornilni zbor moral ponavljati.

Zbor 25 pevcev, delavski zbor. Intonacija. Pečovodja Bernard, sin skladatelja, je zamahnil:

»Oj čujte delavskih množic korak, je zazvenelo enoglasno in se nato razlilo v bogate akorde in harmonijo.

»Prapori naši rdeči, rdeče plamte, družijo nas in kličejo nas za svobodo, enakost, bratstvo in mir...«

Katero srce ponižanega in razžaljenega bo ostalo nerazgibano. Ploskanje, kriki pri-

znanja so glušili dvorano. Oči so žarele samozavesti in ponosa, ki so govorile:

»To smo Mi!«

Recitacija »Molitev rudarske žene« je bila izvedena s takim čuvstvom, da je bilo v dvorani tiho kakor v grobu.

»Daj nam daj naš vsakdanji kruh, daj nam daj, če nisi gluha...«

je bilo podano s tako resnično reskostjo obupane matere, da sem slišal v dvorani vzdih, smrkanje in neki otrok je bolno zajokal. Zraven mene sedeči očanec pa je rekel svoji sosedici:

»Če bi pred dvajsetimi leti kdo kaj takega deklamiral, tudi med delavci in kmeti, bi ga s kamenjem nagnali kot bogokletnika. Kako se časi spreminjajo. Takrat še je tista molitev »Daj nam danes naš vsakdanji kruh« nekako držala. Zdaj pa je vse zastoj. Moli kakor hočeš, lačen boš.«

Katke Zupančičeve, ameriške delavske pesnice, »Kdo je kriv« je govornilni zbor tako sijajno uprizoril, da je moral ponavljati.

»Profit pa brezskrbno čimdalj se bolj širi, skrbno ogrnjen v zmoto, prepri...«

In krik zbora:

»Proč z zmoto, s prepri in vsem malodušjem...« je planil iz ust zbora, kakor da ga hoče zaklicati vsem ponižanim in razžaljenim, da poslušajo, da se strnejo in poženejo zmoto, preprije iz svoje srede in tako ubijejo profit ter ga sramotno razgalijo.

Zbor je moral ponavljati. Kajti vse to je bilo izgovorjeno iz duše delavca in delavke.

Zaključila je prosvetni popoldan veseloligra »Sovražnik ženske«. Enočejanka, lahka reč, vesela in zabavna, da se je smejala vsa dvorana. In videl sem, da je treba delavcu in delavki dati tudi take stvari, da se ga razbremenijo težkih misli, skrbi in se mu pričara vsaj za trenutek smeh in razpoloženje.

Igralci, bili so trije, dva fanta-delavca in dekle-tekstilna delavka, so dobro rešili svoje vloge. Moram omeniti igralko, Polonico, da je v svojem nastopu, mimiki, izgovorjavi pokazala, da je igralka, ki bi lahko dala tudi velike, težke vloke brezhibno. Pesem, ki jo je zapela ob spremljevanju kitare, je bila lepa. Njen mezzo-sopran je bil sočen, poln in čist, tako da je škoda, da se petju ne posveča z večjo vnemo in da ne obiskuje glasbenega pouka. Da, seveda, tekstilna delavka, borba za vsakdanji kruh ji to prepričuje. Eh, koliko talentov je zakopanih v delu v tovarnah.

Tak delavski prosvetni popoldan je dal zopet časten žig, koliko kulturnega stremljenja je v delavstvu, kako bogate sadove rodi setev, ki jo sejejo dobre proletarske knjige, časopisi in predavanja. Iz samega sebe se delavstvo izobrazuje, kreše svojo prirojeno inteligenco brez učenih šol, kamor mu sicer ni dostopa. Zato pa je tudi njegova pot, četudi naporna in z vsemi zaprekami natrana, čudovita pot navzgor, kamor drugje ne morejo.

Zato, zdravo vsi vi milijoni, proletarci, zdravi vsi...

kona ter bo izplačevala enotensko mezdo po storjenih šihth prek 7 dni boleznj neomejeno.

2. Uredila se je odškodnina za zamudo šihthov, za slučaj smrti v družini, ali za uradne pozive.

3. Trb. prem. družba postavi v njih prejšnjo kategorijo vse one delavce, kateri so bili po odsluženju vojašine nazaj sprejeti v nižjo kategorijo.

4. Delavstvu ima pravico, da v slučaju nezmožnosti doseže zahtevane storitve in temeljne mezde, zahteva uradno preiskavo.

5. Delavcem na separaciji v Zagorju in Hrastniku se prizna pol ure kot odškodnina za dvojno pot na šihth.

6. Delavstvu se ima v smislu kolektivne pogodbe v vsakem slučaju izplačati 20 odstotkov od bruto zaslužka v denarju.

7. V zadevi odvisnosti od rudniških konzumov se je uredilo tako, da je v bodoče vsakomur dana možnost, da si nabavi življenjske potrebščine, kjerkoli hoče.

8. Družba je dala za revno deo rudarjev 20.000 Din.

Rudarji rudnika „Stanovsko“ v borbi za svoje pravice

Blizu Poljčan se nahaja rudnik „Stanovsko“, pri katerem je zaposlenih okrog 118 rudarjev. Ti rudarji žive v skrajno bednem položaju. Temu niso vzrok samo nizke mezde, ki znašajo za kopača 24 Din, učnega kopača 22 Din in vozača 17 do 18 Din na storjeni šihth, temveč predvsem to, da se jim še te plače silno neredno izplačujejo. Tako še do 25. novembra t. l. niso imeli izplačila za mesec september. Na hranarini se jim je dolgovalo še za mesec julij t. l.

Pod težo teh razmer so ti rudarji sklenili, da se organizirajo v Zvezi rudarjev Jugoslavije. Vršil se je tozadevni sestanek. Izvolil se je pripravljalni odbor za ustanovitev podružnice ZRJ. Kakor hitro pa je podjetje to zoznalo, je dne 15. novembra t. l. odpovedalo službo celokupnemu pripravljalnemu odboru. To je delavstvo tako razdražilo, da je takoj stopilo v stavko. Vodstvo ZRJ je takoj podvzelo potrebne korake na merodajnih mestih zaradi priznanja koalicijske pravice delavstvu in pa, da se pri tem rudniku odpravijo neznosne socialne razmere, katere obstojajo v glavnem v nerednem izplačevanju delavskih mezd in hranarin.

Pri tozadevnih pogajanjih, ki so se vršila v ponedeljek, dne 25. novembra t. l., in katerih sta se udeležila poleg delavskih zastopnikov in zastopnikov podjetja tudi rudarska in politična oblast po svojih predstavnikih, je bil po daljši debati dosežen naslednji sporazum:

1. Podjetje sprejme odpuščene delavce zopet v službo.
2. Obojestransko se ne sme izvajati nobenih konsekvenc zaradi stavke.
3. Podjetje se zaveže, da v slučaju potrebe zmanjšanja obrata ne bo delavce reduciralo, temveč bo v sporazumu z delavskimi zastopniki uvedlo skrajšan deovni čas.
4. Dne 26. novembra se izplača delavstvu vsa od bratovske skladnice potrjena hranarina za nazaj in mezde za mesec september.
5. Najkasneje do 30. novembra bo izplačalo podjetje eno tretjino zaslužka za mesec oktober, a na ostalo pa predujem v obliki nakaznic. Nadaljnje izplačevanje mezd se ima vršiti po obstoječih zakonskih predpisih.
6. Delavsko zastopstvo na rudniku se uredi po predložu delavstva.

Ivan Vuk:

Brzovlak

Govorilni zbor

Noč. Kolodvor. Čuti se samo svetloba zvezd, da je vse v nekakem mrzlem somraku. Brzovlak stoji na tračnicah. Ljudje stopajo na vlak, gledajo skozi okna vagona. Sprevodniki z lučjo v roki stoje pripravljani za odhod. Na lokomotivi strojevodja gleda po ljudeh. Potegne za ročaj piščalke. Šum, nato dolg, zategnjen, oster žvižg lokomotive.

Glas (s postaje): Čuj... Signal je dan!

Vsi (z oken in s postaje):

Strojevodja...

Odpri ventil, da v prsih jeklenih, ognjenih zabučih pare silni dih...

(Se sliši oster sik pare.)

Glas: A vi — sodrugi — s postaj...

Kvišku rdeči semafor,

Vsi: da zdrvi brez ovir velikan

— jekleni orjak — preko polja in gozdov, skozi mesta in vase, skozi noč in mrak, s krikom vse glušečim.

Glas (močno in povdarno):

Naš vstaja dan!

Vsi: Na plan!... Na plan!...

Na podlagi tega sporazuma je delavstvo dne 26. novembra t. l. pričelo z rednim delom. S tem so ti rudarji s popolnim uspehom prestali bojni krst za svojo razredno organizacijo. Zato jim kličemo, živela solidarnost in vztrajnost v organizaciji. Le z organizacijo si izboljšate svoje razmere in vas bodo upoštevali kakor človek.

Rudnik Ravna Reka

Težki delovni pogoji, pod katerimi so delali rudarji v Ravni Reki in v Srnskem rudniku, so dozoreli do obstave dela na dan 13. septembra 1935.

Ko so rudarji delo ustavili, so podali svoje zahteve v točkah, ki so se v glavnem nanašale na povišanje mezd, na popravilo stanovanj, na premajhno količino pitne vode (še pitne vode nismo dobivali dovolj), proti nerednemu izplačevanju mezd in proti grobemu obnašanju, proti nespoštovanju službenega reda v pogledu odpuščanja delavcev in proti drugim nedostatom.

Držali so se odločno in je bil dosežen sporazum med ravnateljstvom rudnika in rudarji. Ali ta sporazum ni v nekaterih točkah spoštovala uprava rudnika. Kaznovala je rudarje še naprej za premajhno storitev v akordu in še nekatere druge stvari. Ker se je to vedno zavlačevalo, so rudarji dne 3. decembra 1935 odločno zahtevali, da se sestane komisija, ki bo regulirala vprašanje delavskih zahtev. In 4. decembra 1935 je prišel inspektor policije moravske banovine iz Niša. Iz Beograda je prišel načelnik ministrstva za državne rudnike inž. Zahradnik, član Delavske zbornice Vojislav Veličković, oblastni tajnik saveza rudarjev Mile Acimović. Vzeli so zahteve rudarjev v pretres in pregovori so trajali dva dni. Prišlo je do kompromisa in se je sklenil sporazum, da se bodo v bodoče mezde izplačevale redno vsaki mesec in da se bo po možnosti vsak mesec dajal predujem.

Rudarsko delavstvo v naši državi je eden glavnih delov delavskega razreda, ki je najbolj izkoriščen v vseh ozirih.

Zato bodimo vsi organizirani, da si bomo pomagali. F. R.

SPLOŠNA DEL STROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE

A. K.:

Iz naših steklarn

Hrastnik.

Položaj v naši steklarni se je zopet poslabšal. 17. novembra 1935 so pri nas eno banjo ugasnili, ker ni zadostnih naročil. 18. novembra je pa iztekla druga banja, tako da je 14 dni obratovala skoraj samo mala peč, dokler niso hitro za silo popravili rezervo banjo ter jo vžgali. Zdjaj zopet delamo. Seveda reducirano na šihthe. Ker pa dobimo ravno za božič izplačano samo po 3 šihthe, se je na našem sestanku sklenilo, da predložimo podjetju predlog za izplačevanje dopustov. Seveda podjetje na to ni pristalo, pač pa je gospod ravnatelj obljubil, da bo preskrbel za praznike nekaj podpore v gotovini. Koliko, se še ne ve. Tudi podpora bo dobrodošla, ker smo že pozabili, da smo ljudje. Do spomladi se bo delalo najbrže reducirano. Upanje pa je, da v letošnji zimi ne bomo popolnoma brezposelni, kakor smo bili že več let sem. Kar se tiče socialnih zakonov, se jih ne upošteva v polni meri. Kriva je temu po večini brezbržnost delavstva samega, ker se premalo briga za svoje pravice in pa večna kriza v steklarski industriji in reducirano delo. Vsled tega se delavstvo tudi boji, češ, če bi zahtevalo upoštevanje vseh svojih zakonskih pravic, da bi nato ne postalo popolnoma brezposelno, kakor se to dogaja po vsej državi.

Ker navada je nastala taka: Kdor zahteva svoje pravice, za tega ni dela. Kako dolgo bo še delavstvo to trpelo? V delavstvu samem je moč, da se to neha. Ali hočete?

Rogaška Slatina.

Zdjaj se dela normalno in se je moralo še celo delati v nedeljo. Najbrže zato, ker je v Hrastniku banja iztekla, a naročila so

Proti koncu predzadnjih besed vlak izginja v noč. Sopihanje pare in ropot koles se meša z glasovi, ki se sliši vedno hitreje in nekam daleč hiteče. Oder za trenutek prazen, tih. — Nato se iz mraka javljajo ljudje; vedno jih je več.

Vsi (nekako skrivnostno, poslušajoče. Od daleč nekje se sliši puh pare iz lokomotive in kloktanje dirjajočih koles vlaka):

CUJ —

Glas: Jekleni krik odmeva skozi gluho noč...

(Trenotek molče, napeto poslušajo — skrivnostno):

A noč...

drhti in trepeče pod grmenjem železnih jeklenih vse razbesnelih koles...

Vsi (stopijo kakor prebujeni na rob odra): Hej...

Kdor čuti moč v mišicah svojih zjeklenih, od dela, znojenja prekaljenih naj sledi kriku vstajenja...

Glas (slišen od daleč, a mogočen):

»Signal je dan!...

Vsi: Na plan! Na plan!...

Zastor pade.

morala biti izgotovljena. Ne ve se še, če se bo čez zimo tako delalo. Tudi tam se socialni zakoni ne upoštevaajo v polni meri.

Rogatec—Straža.

Obrat je zopet ustavljen. Večina delavcev je brezposelnih. Organizacija se je potrudila, da dobe vsi podpore od Borze dela. Kako dolgo bo obrat stal, se ne ve.

V zadnjem času so se pojavili neki agitatorji, ki agitirajo proti naši zvezi, češ, da ne delamo prav in naj zato vsi pošteni Hrvati steklarji izstopijo iz naše zveze in naj pristopijo v Savez hrvatskih radnika (Mačkovec). Nekaj naivnejših je res pristopilo v ta savez. Zdjaj smo radovedni, kako si gospodje okoli Hrvatskega radniškega saveza zamišljajo rešitev delavskega vprašanja. Ko pa je glavni vodja izjavil, da delavec nima nič skupnega s kmetom, in ko vemo, če bi dobili oblast v roke ti ljudje, da bi popolnoma pozabili na delavska vprašanja. Kjer gosposde tarejo druge (kapitalistične) skrbi, bodo delavci, ki so jim naselili, še bridko obžalovali svoj korak.

Sodrugom, ki so pa zvesti ostali naši organizaciji, kličemo: Le naprej do popolne zmage vsega izkoriščenega proletariata.

Paračin.

Podjetje je predložilo preko Inspekcije dela v Nišu naši podružnici nov osnutek kolektivne pogodbe. Delavstvo je na svojem zborovanju ta osnutek odklonilo, ker vsebuje same obveznosti delavstva in nobenih pravic. Zdjaj se bo predložil predlog kolektivne pogodbe delavstva preko naše organizacije v Ljubljani, ki pa more veljati za vse steklarne, ki so imele dozdej skupne pogodbe.

Če bi tovarna hotela vendar vsiliti svoj osnutek, je delavstvo tudi pripravljeno sprejeti vsiljeno borbo do končne zmage. Upamo pa, da bodo gosposde uvideli, da je nesmiselno razburjati delavstvo, kajti njihov predlog je tudi v večji meri nasproten samemu zakonu. O uspehu te akcije bomo še poročali.

Pančevo.

Tam se zdaj zopet obratuje. Imeli smo tam organizacijo, ki so nam jo razbili. Celotni odbor so namreč odpustili. To imajo na vesti neki ljudje iz okolice Bratkovićeve organizacije. Dan obračuna bo prišel tudi za te.

Sisak.

Tu še vedno stoji tovarna. Steklarji pa čakajo, kaj bo. Zima je tu. Nobenega zaslužka, ne podpor? Tovarinar je že pred nekaj tedni zahteval od steklarjev, da mu predlože od vseh steklarn pogodbe. Obljubil je, da bo kmalu začel obratovati. Steklarji so mu predložili vse pogodbe, a o kakem pričetku dela ni sluha ne duha.

Inozemstvo.

Reorganizacija ruske steklarske industrije. Ker se steklarska industrija ne odgovarja popolnoma novim zahtevam, se je svet ljudskih komisarjev bavil s tem vprašanjem in sklenil, da se steklarska industrija reorganizira. Obenem je sklenil, da se ustanovi visoka šola za inženjerje za steklarsko in porcelansko industrijo.

Madžarska. Italijanska steklarna v Murano je kupila neko posestvo v Tapolcu in bo zgradila tam novo steklarno.

Poljska. V Petrikanu je steklarna, ki je last belgijske tvrdke Haebler in ki je poprej ročno izdelovala steklenice. Zdjaj je začela izdelovati vse vrste steklenic z modernimi stroji.

Finska. V Hangö je začela obratovati nova steklarna. Izdeluje samo šipe. Preracunano je, da bo letno izdelala 250.000 kvadratnih metrov stekla. Gradbeni stroški so znašali 3.5 milijona frankov.

Česka. Steklarska industrija za izdelavo božičnih okrasov ima letos zelo mnogo naročil, in to zlasti iz inozemstva. Ameriške tvrdke so naročile 20 vagonov. Mnogo je naročenega tudi iz Anglije, Egipta, Francije, Holandije in iz drugih dežel.

Posarje. Položaj steklarske industrije je postal po plebiscitu obupen. Pred plebiscitom se je v Francijo eksportiralo 40 do 60 odstotkov vseh izdelkov. Zdjaj je eksport v Francijo popolnoma izostal. Posarje samo pa porabi komaj 10 do 18 odstotkov izdelkov in je torej steklarna navezana na eksportiranje. Če se ne bo drugod našel trg, bo slej ko prej steklarska industrija v Posarju propadla.

LIBOJE

Uspeh organiziranega delavstva keramične industrije.

Delavstvo keramične industrije v Libojah je dne 23. oktobra t. l. stopilo v mezdno gibanje s tem, da je predložilo podjetju zahteve po zvišanju plač. Po dveh razpravah, katere so se udeležili za Delavsko zbornico s. Joža Golmajer, za centralo Spl. delavske strokovne zveze Jugoslavije s. Jakomin Lovro in delavski obratni zaupniki podjetja, je podjetje pristalo na zvišanje plač, in sicer pri urnih mezdah za okoli 10, pri akordnem delu pa do 20 odstotkov, kar je v obliki posebne dodatka priloženo k obstoječi kolektivni pogodbi.

Tekom mezdne gibanja so se vršila tudi tri delavska zborovanja. Delavstvo se je v tem mezdnem gibanju ponovno prepričalo, da je predpogoj za uspeh močna strokovna organizacija.

ROGAŠKA SLATINA

V prejšnjih številkih »Slovenca« smo čitali članke »za pravice nerojenih«, nedeljski »Slovenec« (8. dec. 1935) pa piše iz Tržiča pri Rogški Slatini »za pravice delavcev« in se seveda zelo huduje, ker ne spoštujemo Gospodovega dne. Mi dopisniku verjamemo, da ga boli, ako sliši, da tudi včas v nedeljo sirena tuli in vabi delavce na delo. Pravi tudi, da se dela v zapovedanih praznikih. Seveda se dela. Kam bi pa prišli, če bi vsak praznik ne delali, ko jih je pa več kakor

nedelj. Mi bi samo dopisniku »Slovenca« povedali tale slučaj Ob priliki stavke grafičnega delavstva smo čitali v nekem listu, da se je v neki tiskarni v Mariboru (če se ne motim, baš v tiskarni sv. Cirila) delalo tudi v nedeljo dopoldne in to ne delavci, ampak stavkokazi in to samo zato, da bi se uničile pravice delavcev. Glejte, kako veliko nesoglasje. Pribijem naj še to, da je takrat, ko so bile ogrožene pravice grafičnega delavstva, »Slovenec« uporno molčal, zakaj ker so bila v boju proti delavcem tudi katoliška podjetja.

Mi bi še opozorili dopisnika »Slovenca«, zakaj se takrat ne postavi za nas, kadar ne delamo in naj vpraša tiste, katerih »žali verski čuti«, kako nam privoščijo, če ne delamo itd. Mi ne potrebujemo vašega pisanja, to je otipljiva hinavščina, svetovali pa bi gospodu dopisniku tole: pojdite v Rogško Slatino, v nalivalnico, v zdraviliški hlev in v vse delavnice in zastavite »vaš uma svitli meč« za pravice zdraviliških delavcev, za kolektivno pogodbo, za zvišanje vsaj za 50 para na uro, oni vam bodo izredno hvaležni.

Resnici na ljubo smo morali vse to povedati, ker nepoučeni bralci bi res mislili, da nam »Slovenec« dopisnik želi vse dobro.

Delavci steklarne.

Hrastnik

ZAHVALA.

Podpisani se sodružno zahvaljujemo vsem sodrugom in sodružicam za podporo 105.50 Din. Pomagali ste nama sodružno v bedi in nesreči in to naju je bodrilo, četudi so se nekateri namni 4 mesečni brezposelnosti mrzlo posmehovali. V sodružništvu je solidarnost in v solidarnosti je moč in opora. Zato kličeva: Skupaj vsi v organizacijo, da izboljšamo naš položaj, v organizacijo do polne zmage.

Hrastnik, 24. novembra 1935.

Podpečan Julijana in Sabasu Okini.

Tržič. Zahvala. Podpisana družina Meglič se najiskreneje zahvaljuje delavcem in delavkam baron Bornove žage pri Tržiču za nakazani znesek 173 Din in za venec ob priliki smrti našega očeta, moža Blaža Megliča. — Družina Meglič.

ŽIVILCI

S. Margetić:

Pravi značaj problema nočnega dela v pekarnah.

Borba pekovskega delavstva za prepoved nočnega dela v pekarnah ni nekaj novega ali posebnega, kakor bi si to nepoučen človek mislil in misli. Že v 17. stoletju, ko se je začela industrija razvijati in delati tudi ponoči, se je delavstvo temu upiralo in se borilo zoper nočno delo.

Pri tistih delih, kjer je na vsak način nujnost, da se nepretrgoma dela, to je ponoči in podnevi, kakor so železnice, pošte itd., se delovna moč menja. Nikdar ne dela ena in ista oseba vsako noč. To bi, če bi morala, povzročalo nered, katastrofe in človeka-delavca prav kmalu popolnoma izžrpalo.

Samo ena veja industrije ali obrti je, kjer mora delavec delati vsako noč.

Samo pekovsko delavstvo nima pravice, da živi naravno življenje. Kajti, medtem ko vsi drugi ljudje spe, pekovski delavec, pomočnik in vajenec delata. Nočnega počitka, spanja ponoči ne smeta poznati. Morilno nočno delo v pekarnah delavca izmozgava, mu jemlje vse možnosti duševnega življenja, da bi se kulturno dvigal, pri tem ga še zdravstveno uničuje.

Morilno nočno delo v pekarnah pa ni potrebno niti z gospodarskega, niti s tehničnega stališča. V mnogih državah je nočno delo v pekarnah prepovedano, tudi v mnogih banovinah Jugoslavije.

Borbo, ki jo bije pekovsko delavstvo za ukinitve nočnega dela v pekarnah, podpirajo vsi delavci, posebno pa tisti intelektualni delavci, ki imajo v sebi čut in skrb za zdravje ljudstva.

Pekovski mojstri pa se v znoju svojega obraza trudijo in brišejo vse mogoče kljuge, da dokažejo odločilnim faktorjem nujno potrebo nočnega dela v pekarnah. Ali do danes se ni nobenemu posrečilo dokazati, da nočno delo ni škodljivo, niti niso mogli dokazati, da bi ukinitve nočnega dela imela slabe gospodarske posledice. Pač pa so pekovski delavci dokazali, kako se izkorišča delavec v nočnem delu.

Vzemimo primer:

Mlad pekovski delavec mora delati od ranega večera pa do jutra v pekarni. Že vsled tega, ker je še v rasti in razvoju, njegov organizem trpi. In mojster zjutraj reče:

»Kar si ponoči spekel in naredil, raznosi in prodaj podnevi.«

In tako utrujenemu naprti poln koš in ga pošlje k strankam. In to se dogaja dan za dnem, noč za nočjo in znaša to delo 18 do 20 ur dnevno.

Ali tako izkoriščen mlad človek lahko postane zdrav mož, zdrav državljan? Ali je to sploh pošteno?

Zato zahtevamo, da se prepove nočno delo v pekarnah in da se odmakne iz navad 18. stoletja, če smo že v 20. stoletju.

Ljubljana.

Pekovski pomočniki so imeli 27. oktobra in 10. novembra 1935 članski sestanek. Na prvem jih je bilo 30, na drugem pa 62. Bilo je, kajpada, med njimi tudi nekaj brezposelnih. Govoril je s. Tome in Marjetič. Skoro tri leta se o ljubljanskih pekovskih pomočnikih ni nič slišalo. Vi tam v Celju, Mariboru, Zagrebu in širom Jugoslavije, se bodete gotovo začudili, da se sedaj kar na enkrat zopet pojavijo. Čas, negotovost dela, poslabšanje delovnih razmer, plače — podobne »trinkeldu«, 14—16 in še več urno dnevno in nočno garanje in pa »koš«, sili ljubljanskega pekoveškega »kulija« (kitajski suženj) da se zopet znajde in združi v svoji strokovni organizaciji. Združi v enotno in čvrsto odporno silo proti vsem izkoriščevalcem delavskega razreda in teptalcem zakonov o zaščiti delavcev, na gospodarskem, političnem in kulturnem polju. Obupne razmere socijalnih in drugih pravic delavskega razreda so v naši — drugače lepi — državi, naravnost strašne. Čuti jih široka masa delavskega razreda; kvalificirani in nekvalificirani, takozvani izobraženi in neizobraženi, intelektualci — uradništvo; skratka, vsi oni kateri žive in bi radi hoteli živeti od dela svojih rok odnosev od prodaje svojega znanja ali svoje lastne telesne moči. Mi pravimo: kateri žive in bi radi hoteli živeti... zakaj pravimo tako? Zato! Ker veličanska delavska množina stoji brezposelna in lačna, brez primerne obleke, bivališča, izobrazbe i. t. d. Ta množica hoče dela, hoče kruha, obleke in stanovanja — pa ga nima in ga ne dobi! Zakaj ne? Zato, ker tega neče kapital. To je njegova korist, katero drži zakonitim ali protizakonitim potom, neoziraje se na one, ki so vsled tega prepuščeni največji bedi in splošnemu pomanjkanju. Kupni trg delovne moči je prenapolnjen in to skoro v vseh državah. Ta takozvana borza delovne moči, ta veličanska armada brezposelne, kapitalu na razpolago stoječe in dela hoteče množice, je prava »zastavljavnica«, ki pa sprejema in kupuje to živo blago le izbrano in pa po »najnižji ceni« in še to le tedaj, kadar ga za neobhodno potrebuje. Kapital si je znal pomagati in to brez vsake lastne žrtve. Žrtve si vedno le ti »kuli«. Na tvojo kožo sanirajo in zopet na novo zadoljujejo. Vse kar hoče, je dosegel kapital na conto tvoje nesolidarnosti — ti, delovna sila, ali razumeš to? V svoji brezbriznosti napram vsakdanjim življenjskim vprašanjem, ki se pretresajo v tvojih delavski, stanovski, strokovni, politični in kulturni organizaciji — je dosegel potom demagogije, agentprovokaterjev ali pa nasilja, da si mu bolj verjel, kakor sebi: To nasilje napram vsemu delavskemu razredu, je tako spretno ispeljano, da to vsi enako občutimo. Tihi in brez moči smo vsi. Podložni »posiljeparagrafom« in pa — pendreku! Vendar pa to nasilje nad delavskim razredom ne more biti trajno, ker se duh ogromne brezposelne mase spontano, sam od sebe, bistri! Na nekem panatrickem kongresu v Bruslju je rekel neki zamorec med drugim sledeče: »Čas je prišel in 40 milijonov črnih« bo zahtevalo Afriko za sebe. Najbolj krvava vojna šele pride. Ko bo Evropa poslala svoje sile proti Aziji, tedaj bo prišla za nas »črne« ura, potegniti meč za osvoboditev Črni bomo svetovno vojno dobili. Mi se smejemo domišljavam belcem. Tudi mi smo se

naučili moriti in kako bo izgledalo potem, kadar se bomo borili za našo lastno stvar?« Le nekaj stavkov — ali si jih ti proletarec razumeš? In ti ljubljanski »kuli«, ali ni prišel tudi za tebe že čas... in, da greš do zadnjega v tvojo strokovno organizacijo! In ti ljubljanski »rikša«, ali stremiš celo za tem, da bi te mojster vpregel s košom na hrbtno v dvokolico in bi ga ti smel voziti od »kunta do kunta«? Saj bi bila to prava ljubljanska-šangajška senzacija za naše novostizeljno občinstvo. Kakšen ponos in renome bi s tem dosegli ljubljanski pekovski mojstri, posebno še, če bi tak »rikša« glasno oznanjeval in ponujal pecivo in kruh po sličnem načinu, kakor po avstrijskih peronih »heisse Würstle«! — Kam pa gre tvoja pot pekovski pomočnik? Kam? Ali ne v tvojo strokovno organizacijo, v podružnico vilških delavcev Jugoslavije v Ljubljani, ki je v palači Delavske zbornice v I. nadstropju. Ali ti še ni znano, da je polovico ljubljanskih pekovskih pomočnikov zopet prišlo na pot spoznanja in se vrnilo tja, kamor spada — v organizacijo. Ali še ne veš, da si ti, ker nisi še organiziran, to je član te tudi tvoje in tebi enako potrebne organizacije, bremzar, ki pomaga mojstrom, da iz dneva v dan poslabšujejo in teptajo že itak premizerni položaj pekoveškega pomočnika — torej tudi tvojega! Ali se tebi še ni zahotelo, po vsaj nekoliko boljših življenjskih razmerah; po poštenu plači; 8 urniku; nočnemu počitku in po boljšem socialnem zavarovanju? Kaj pa za starost? Si li že kdaj tudi o tem razmišljal? Ali ne vidiš starejših pekovskih pomočnikov? Brezposelnih so, kljub temu, da so še čvrsti. Nikdo jih ne mara. Prisiljeni so na »pučanje kljuk«, na beračenje! Oni, ki so se v mladosti morali učiti svoje obrti 3—4 leta, so na stara leta obojeni na beračenje in stradanje. Zares, žalostno je to, sodrug! In ti to gledaš, vidiš in kaj praviš k vsemu temu? Nič? Ne! Mi ti bomo sami odgovorili in povedali, da se ti z nami in v vsem popolnoma strinjaš. Zeliš in hočeš imeti boljše življenjske pogoje. Ko boš star in onemogel, bi ti bilo prijetnejše biti preskrbljen vsaj s hrano, obleko in toplim stanovanjem, kakor pa hoditi kljucke pučat, sestradan in po šupah prenočevati. Tudi si prepričan, da je le v skupnosti moč in da bi se dalo potem nje prav mnogo doseči. Tudi organiziral se boš.

»Se bi,« praviš, »ko ali kadar se bodo vsi.«

Ah, dragi prijatelj, ali smo zadelj! In prav je to, da se Vam tako odkrito in jasno pove. Mi še pristavimo; tisti, ki se hoče v naših vrstah boriti za boljše koščke kruha, za nočni počitek, za 8 urnik, za ostale socialne pravice za boljšo človeško družbo; ki bo skrbela poleg vsega tega tudi za starca, onemoglega in invalida, tisti bo prišel med nas in v našo, njegovo organizacijo takoj, neoziraje se na one, ki čaka in bi prisedel šele tedaj, ko bo sklada polna. Mi smo prepričani, da bo tistih prav malo, ki pravijo: »malo bom še počakal, da bom videl če se bodo tudi drugi.« Pravimo mi tistim, da bo prišel čas, ko za »kulije« in »rikše« in za one, ki nam padajo v hrbet tudi v največji konjunkturi ne bo kruha. Njih čaka v najboljšem slučaju le še poledovanje — ljubljanskih kljuk!

Eno naj še rečemo vsem onim, ki stoje še ob strani: še veliko, skoro polovico vas še manjka v organizaciji, kljub temu pa smo začeli in že skoraj iskrali ves »gnoj«, kateri se je pred leti nabral v naši podružnici in tako smrdel, da je organizacijo zadušil. Podružnica živilskih delavcev v Ljubljani zagotavlja vsem ljubljanskim pekovskim pomočnikom, da bo vsakega od katerem bi zvedela, da ima črno vest, poklicala na odgovor brez obzira ali je bil direktno ali indirektno udeležen pri rušenju živilske organizacije. Za enkrat se je dalo pekoveškega pomočnika Franc Gospodarčiča, zaposlenega pri pekovskemu mojstru Pauerju v Ljubljani, našemu pravnemu zastopniku, ker se ni našemu dvakratnemu vabilu odzval radi ureditve Din 300.—, katere so s protislovjem organizacijskih pravil prešle v njegov žep. Kličemo Vam: Pridite vsi, da skupno delamo in odločujemo za naš skupni interes, za

zboljšanje tega kar se je poslabšalo in za dosego tistega kar še nimamo! Naj živi na novo oživljena podružnica Saveza živežarskih Radnika-ca Jugoslavije v Ljubljani!

Tome.

VSEM ŽIVILCEM V VEDNOST!

Stara tradicija ljubljanskih pekovskih pomočnikov je, da za božič potom nabiralnih pol, ki jih izda organizacija, zbirajo določeni sodruzi pri pekovskih mojstrih in mokrjih prostovoljne prispevke za brezposelne člane. Lansko leto pa sta dva individua, pekovska pomočnika Koren Alfonz in Krašovec svojevoljno naredila nabiralne pole in kasirala okoli 2000 Din, katere pa sta si enostavno med seboj razdelila in s tem celokupne ljubljanske pekoveške pomočnike ogoljufala. Da se to nikdar več ne dogodi je sklenil podružnični odbor obvestiti vse ljubljanske pekoveške mojstre in mokrjarje, da sta za letošnjo božičnico upravičena pobirati te prostovoljne prispevke le pekovska pomočnika Karl Kratochwill in Klemenc Ivan. Vsakega drugega, ki bi pobiral v imenu organizacije ali brezposelnih, bomo izročili oblasti! Toliko v vednost in pravilno ravnanje.

ODBOR.

LESNI DELAVCI

Borovnica.

O naši mladi podružnici Zveze lesnih delavcev in sorodnih strok Jugoslavije, ki smo si jo ustanovili dne 14. avg. 1935, smo že poročali.

Komaj je začela podružnica poslovati, je bilo delavstvo vedro bolj navdušeno za to prepotrebno organizacijo, v kateri in s katero se bo borilo za izboljšanje položaja in človeka vrednega življenja. Kar na lepem pa so začela leteti polena pod nož, ter delati zapreke in poskusiti, kako bi se delavstvu razbilo to, kar si je postavilo ob 12. uri. Delavstvo si je na ustanovnem občnem zboru izvolilo iz svoje vrste tajnika P. A., v katerega je imelo zaupanje, da bo vršil dano nalogo. 15. oktobra pa je podjetnik Švigelj Franc odpovedal omenjenemu delavcu delo, kljub navalu naročil v tovarni. Zakaj? To si vsakdo lahko misli. Seveda g. Švigelj je navedel polno drugih praznih vzrokov. Omenjeni delavec je itak nameraval iti spomladaj proč od tega gospoda, ker sta bila »preveč« prijatelja. Ker mu je pa ta g. odpovedal že preje, je pa dotični delavec od njega zahteval (in seveda tudi dobil) nadurno delo, bolovanje in druge zakonite dajatve in s tem si preskrbel, da bo lahko mirno in brez skrbi preživel zimo.

Ker se je pa delavstvo balo, da nebi sledili kakim slučajem, ter na tak način postavili vse funkcije na cesto, je delavstvo odločno zahtevalo od Delavske zbornice in Inspekcije dela, da se napravi kolektivna pogodba, odnosno urede razmere med delavci in delodajalci.

To pogajanje je bilo sklicano 18. novembra t. l. v občinski pisarni v Borovnici. Zastopani so bili: g. inž. Gorpuc Josip za Inspekcijo dela, s. Kopač Josip za Delavsko zbornico, s. Bricej Niko za Zvezo lesnih delavcev, podjetniki: gg. Petrič Ivan, Marjaron Joško, Kobi Anton in Švigelj Franc ter 9 delavcev iz podjetij.

- Zahteve delavstva so bile sledeče:
1. Priznanje strokovne organizacije v smislu člena 35. zakona o zaščiti delavcev.
2. Da vsled organizacije delavstvo ne bo imelo posledic.
3. Plače se ne sme zniževati brez sporazuma z delavstvom.
4. Izenačenje plač pri delavcih, ki opravljajo enako delo.
5. Da se v slučaju pomanjkanja dela delavstvo ne odpušča, temveč se skrajša delovni čas, odnosno se dela v izmenah.
6. Sprejemajo naj se v delo prvenstveno oni delavci, ki so v podjetjih že bili zaposleni.
7. Da se popravi krivica tistim, ki so vsled organizacije trpeli.
8. Da se mezde izplačujejo v pisarnah podjetij z navedbo zasluzka in odtegljajev, ter da delavstvo kupuje svoje potrebščine poljubno.

9. Da se izvaja zakon o zaščiti delavcev in obrtni zakon.

10. Da se delavstvu plača nadurno delo z zakonitim 50% poviškom.

11. Plače naj se izplačujejo 14dnevno točno.

Podjetniki so izjavili ter podpisali, da se bodo držali teh zahtev delavstva.

Le točke 4 in 7 je še ostalo vprašanje odprto. Sodrugi g. g. podjetniki se niso upirali zahtevkom delavstva, kar tudi pričakujemo od njih, da bodo zahtevke izvajali, kajti na ta način bo obojestransko pravilno, pošteno in zakonito in delavstvo bo z veseljem in vztrajno opravljal svoje delo.

Delavci, delavke! V slogi je moč, v delu rešitev, to je naše geslo. In po tem geslu pojdimo naprej, kajti dovolj dokazov imamo, da se organizirano veliko doseže. Komaj smo začeli sejati in že žanjemo bogate uspehe. Okrog 80% nas je organiziranih, upamo pa, da bodo v kratkem tudi ostali v naših vrstah, ter se borili za zakonite pravice.

Pripomniti moramo, da bomo v lesni stroki vsled izvajanja sankcij proti Italiji v bodočih mesecih precej trpeli, kar nam že v sedanjih dneh grozi.

Pa tudi pri tem bomo vztrajali, ker delavci smo vedno proti vojni.

Družnost.

Duplica.

Lesni delavci smo postavili na Duplici razredno strokovno organizacijo lesnih delavcev. Takoj iz početka so se naši nasprotniki silno razburili, češ, zakaj se to organizacijo, ko je že njihova tu. Takoj so sli na delo, da jo zatrejo, kar pa se jim ni posrečilo. Trosijo razne laži, pri tem pa jim pomagajo taki ljudje, ki so najmanje poklicani odločati o strokovnem pokretu. Posebno so jim trn v peti oni ki so bili popreje pri plavih. Naj se nikar ne čudijo. Spoznali so, kje je njim prava pot. Jezi jih le to, da niso sli k njim, ki so jih že na sestankih proglasili za svoje. Delavci naj si sami izbirajo pot po svoji miselnosti. Imeli smo nekaj sestankov, ki so bili proti pričakovanju prav dobro obiskani. Od naše strani se ni nikogar napadalo, ker se zavedamo tega, da tam kjer se kregata dva, tretji dobček mila. Praviša, ki smo jih vložili, so nam bila dvakrat zavrjena, pa so le končno zagledala beli dan. Sklicali smo občni zbor, ki je bil zelo lepo obiskan. Naš občni zbor so pozdravili kovinarji iz Kamnika in pa njihov pevski zbor »Solidarnost«. Zapeli so nekaj delavskih pesmi ter s tem počastili lesno delavstvo na Duplici.

Na občnem zboru, ki ga je vodil sodrug Dobej Tomaž, smo si izvolili podružnični odbor, ter mu dali potrebne smernice za bodoče delo. Izvolili smo take sodruge in sodruge, ki se ne bodo strahili groženj, niti s strani podjetja, niti onih, ki jim očitajo »brezverstvo« in še razne podobne laži. Delavstvo želi, da složno medsebojno nastopa, pa če tudi ni nekaterim prav. Kadar pa bo delavstvo imelo priložko spregovoriti politično, takrat pa bo že obračunalo s tistimi, ki delajo razdor med delavskim razredom. Povemo jim samo to, da ima palica vedno dva konca. Delavstvu pa želimo, da gre svojo pot, pot ki naj ga popelje v boljšo in pravičnejšo človeško družbo.

Brezposelni lesni delavec.

STAVBINCI

Kako je z nami?

V sedanjem času splošne gospodarske krize ni menda nihče tako prizadet kot so lesni in stavbinski delavci. Vsa teža brezposelnosti pritiska baš na lesne in stavbinske delavce, kakor še nikoli tako. Medtem, ko je na vseh koncih pomanjkanje cenevni delavskih stanovanj in bolnic, je stavbena industrija v popolnem zastoj. Na tisoče stavbnih delavcev zidarjev tesarjev in mizarjev ter ostalih stavbinskih delavcev, tava okoli brez dela in jela.

Vrhutega pa izrabljajo stavbni podjetniki kritični položaj sezonsko gradbenih delavcev za podaljšanje delovnega časa, kar

Dragotin Goričanov:

Gorenjska metropola v jeseni

(Strokovno gibanje.)

Sicer nekoliko prepozno, vendar se držimo pogovora: Boljše pozno kot nikoli, da spomin se spet obnovi.

Uredništvo.

Hitro! Hitro! Vsak čas bo tulilo...

Tako sem razumel dva kolesarja na savskem mostu, ki sta si delila letake, nato pa zdrvela, eden proti »Jugočeški«, drugi proti »Jugobrni«.

Po petih minutah se že množica delavstva rije skozi izhod iz tovarniških zidov in se vsuje na prazno cesto in potem razleze na vse strani... Le nekaj se jih zaustavlja, čita rdeče letake in kliče:

»Veliko delavsko zborovanje za tekstilno delavstvo!«

Pri izhodu »Jugočeške« pa se še vedno množice pulijo za rdeče letake (seveda večina iz radovednosti), izvzemi nekatere, ki se ne zmenijo za letake niti toliko kakor za — Bat'ovo reklamo. Tudi delavec z »nacionalnim« dnevnikom v roki je zahteval rdeči letak.

»Samo da boš prišel,« mu pripomni sodrug, ki je delil letake.

»Za tvojo korist gre, zato pridi in se organiziraj, da ne boš podpiral sebi, t. j. delavstvu sovražne elemente.«

»Jaz sem bil vedno »nacionalist« in moram reči, da mi še nikdar ni škodovalo.«

»Če tebi slučajno še ni škodovalo, je pa tvojim sodelavcem toliko več.«

»Pa naj bodo še drugi »nacionalisti«; sicer se pa jaz za druge ne bom brigal.«

»Prijatelj, to je napačna logika, kajti če bi bili vsi »nacionalisti«, potem protekcije ne pridejo za vse v poštev. Nasprotno protekcije sploh izgubijo na pomenu. Saj tisti, ki so pod okriljem protekcije, so poleg tega največkrat pravi denuncianti in nasprotniki osvoboditve delavskega razreda. Zato pa, če bi bili vsi »nacionalisti«, moramo biti tudi vsi za današnje »nacionalistično« gospodarstvo, in se ne smemo zoperstavljati »nacionalnim« podjetnikom, ki so višja roka tega gospodarstva, in ker moramo biti po njihovi logiki zadovoljni tudi z najbrutalnejšim postopanjem in izkoriščanjem. Podjetnikom potem ne bo treba za nekaj dinarjev bolje plačanih elementov, ki se skrivajo pod krinko »nacionalizma«, da rušijo razredno zavest delavske solidarnosti. Zpomniti si, prijatelj, da če se ne bomo vsi uprli temu kapitalističnemu izkoriščanju, bomo kmalu slabši od kitajskih kulijev ali indijskih parijev. Prijatelj, cesta brezposelnih je vedno bolj široka in ni izključeno, da bi se tudi ti ne znašel enkrat med množico teh ljudi. Če ne prejš, pa takrat, ko ti poteče moj delavne sile — kolo časa se vrti — in takrat boš pa drugače govoril. Zato se vzdrži, dokler je še čas. Mi zahtevamo delo za vse in za vse pošten zasluzek. Zato dne 6. oktobra vsi na shod!«

»Ali sta letake pri vseh tovarnah razdelila?« sem vprašal sodruga, ki je pri »Jugočeški« končal svoje delo.

»Samo pred tekstilnimi tovarnami, ker ta shod je sklican samo za tekstilno delavstvo.«

»Kakšno pa je kaj razpoloženje med delavstvom? Tebi, sodrug, je gotovo znano, saj vidiš, s kakšnimi vtisi delavke in delavci sprejemajo letake. Kaj pripominjajo?«

»Mnenja so različna. Saj si bil lahko prič, kakšno debato sem imel z nekim kapitalističnim podrepnikom. Sicer sem ga obsodil kar malo preveč. Saj jih je mnogo, ki organiziranost delavskega razreda cepijo zato, ker niso pravilno poučeni. Saj veš kako je, če nimaš dobrih oči in ušes in če ne čitaš pravega delavskega časopisa. Danes, ako nič ne misliš, res težko najdeš pravo linijo. Ali mnogo jih je pa, ki z namenom razbijajo organiziranost delavskega razreda. To so ljudje, ki hočejo zatajiti samega sebe. Zato se z denunciranjem in z nasprotnimi akcijami približujejo podjetnikom, da si tako pribore v podjetju malo boljše mesto. In med te prištevam tudi tega »nacionalista«. Zato sem mu povedal poštene levite. V splošnem pa je situacija naslednja. Mnogo je takih, ki letak takoj stisnejo v žep brez vsake pripombe, in če ga potem sploh prečitajo, ne vem. Veliko jih pripominja, naj bi rajši delil — jurje. Kapitalistični podrepniki, bodisi oni, ki se zavedajo ali ne zavedajo svojega početja, letak pogledajo, se namrdnejo in demonstrativno vržejo proč. Zadnji so pa tisti, ki letak z navdušenjem sprejmejo in da mimogrede za shod tudi agitirajo. Ustmena agitacija je najboljši uspeh, žal, da so taki agitatorji tako redki.«

»Ali je mrtvilo za shod po vseh tovarnah enako,« sem vprašal sodruga dalje.

»Temperament ljudi in razpoloženja za shod v posameznih tovarnah sta različna in po moji sodbi naslednja: V »Jugočeški« na videz delavstvo ni borbeno razpoloženo, izvzemi »revolucionarnost« tistih, ki so bili zadnji čas denarno kaznovani. Toda ta »revolucionarnost« je le časasnega značaja. Nameščenci se prištevajo k buržuaziji. Marsikatera »gospodična« me kar osorno pogleda, češ, da se ji predrzmem ponuditi letak.

Mnenja pa sem, da se shoda udeležijo, ker vedno bolj vidijo pred očmi bodočnost. Tudi za organizacijo izgleda uspeh, ker so zaradi malo večjih mezd bolj pristopni. Seveda se pa te mezde z raznimi nepravilnimi kaznimi avtomatično zelo znižujejo. V »Jugobrni« je delavstvo v resnici še bolj revolucionarno, da rabim to besedo za odločnost in samozavest, kar je vzrok skrajno slaba eksistenca. Tudi pri nameščencih se vidi, da so v plačah bolj izenačeni z delavstvom. V organizacijo se jih dobi težko zaradi mizernega zasluzka ali upati je, da bodo izprevideli, da ni druge poti in na solidarnost smejo računati v slučaju mezdnega gibanja tudi s strani nameščencev. Mnenja sem, da se shoda udeležijo v precejšnjem številu.

V »Inteksu« je tako zvani norma sistem delavce popolnoma upropastil. Vse išče nekak izhod, kako izboljšati sedanjí mizerni položaj. Podjetje pa ima mnogo svojih podrepnikov, ki denuncirajo kar na debelo. Tudi obratni zaupniki so od podjetja izvoljeni, zato niso predstavniki delavstva. Mnenja sem, da se shoda udeležijo v večjem številu in upam, da bodo našli tudi pot do prave organizacije.

V »Tekstil-Indusu« vlada med delavstvom pravo mrtvilo. Drže se še sistema, da ni glavno, koliko časa se dela, samo koliko se zasluzi. Če podjetje odtrga na akordu, je odmev delavcev ta, da do skrajnosti napnejo svojo fizično moč in če jim je možno, potegnejo tudi na delavnem času, kar jim podjetnik seveda rad dovoli. Tisti, ki so pridni (nekateri jim pravijo lakomni), zjutraj že pol ure prej začno, potem pa delajo brez vsakega odmora do 6. ure zvečer. Za kosilo malo kave in kruha kar med delom pojedjo.

Letake sem delil opoldne. Ker pa jih je mnogo, ki ne poznajo odmora, sem se na-

brezposelnost le še povečava in znižanje plač, tako da živo tudi oni sezonski gradbeni delavci ki se celajo pri več kot skromnih plačah, življenje, ki niti iz daleka ne odgovarja več dostojno človeku.

Kako pa je vse to mogoče? Odgovor je lahek. Lesni in stavbinski delavci se žal za svojo usodo in usodo svojih družin niti malo nismo brigali. Še manj pa smo se brigali za to, da bi si ustvarili pogoje, ki bi nam dali možnost, da bi se uveljavili. Manjka nam močaste zavesti in nujna združitev naših moči. Odtod prihaja, da se nas ne upošteva niti v javnosti, niti nas ne upoštevajo delodajalci. Kratkotrajno gredo vsi preko nas, prezirajoč najprimitivnejše naše potrebe. A tudi pri poklicanih oblastih posameznik ne najde ne sluha ne zaščite.

Zakon o zaščiti delavcev, zakon o zavarovanju delavcev, razne uredbe, kakor na primer uredba o inspekciji dela itd. nam sicer dajejo nekaj pravic in zaščite, toda vse ostaja le pri mrtvih točkah in na papirju iz enostavnega razloga, kjer so naše moči raztepane, brez pravega središča, ki bi nam v vsakodnevnih borbah nudile potrebne zaslonbe in opore.

Kaj pa je vzrok tem desolantnim razmeram, v katerih živimo, bolje rečeno živitarimo? Odgovor na to vprašanje ni težak. Vsak pametno, samostojno in trezno misleči razsodni gradbeni delavec bo z nami enega mnenja da je v prvi vrsti vzrok vsemu temu dejstvo, da nimamo take strokovne organizacije, ki bi nam dajala možnost skupnega in složnega nastopanja v vseh vprašanjih, ki se tičejo naših življenjskih interesov.

Ali ni kulturni škandal, če se mora stavbinski delavec, kadar dela opoldne, zadovoljiti s suhim fižolom ali suhim kruhom, ki ga mora zaliti z vodo, kadar pa ne dela tedaj niti tega ni.

Stavbinski delavec je skorajda izključen od človeške kulture, kjer mu spričo pomanjkanja sredstev za zadosten košček kruha ne preostaja za kak časopis, še manj pa za kako knjigo, ali kako drugo stvar, ki bi mu povzdignila in bistrila duha. Kako izgleda šele v družinah teh stavbinskih delavcev, si lahko vsakdo misli. Da pozimi nima potrebne kurjave, je jasno da vsa družina strada. Kje pa je obutev, obleka, kje šolske potrebščine in drugo? Ali je potem kaj čudnega, če se marsikateri sezonski gradbeni delavec loteva obup in duševna depresija! In kaj šele kadar se loti stavbinskega delavca bolezen ali pa da se mu nasede v družino, gorje, trikrat gorje!

Imamo sicer bolniško zavarovanje, toda kakšno, vstvarjeno tako, da v slučaju bolezni ob njem zihraš popolnoma. Pa niti tega nam ne privoščijo delodajalski krogi, pred vsem so njihove organizacije vedno na preži, da ob ugodnem trenutku še to ukinejo.

Vse državno uradništvo in vsi ostali, ki služijo državi in deželi, železničarji itd., vsi so zavarovani za slučaj starosti, celo rudarji imajo neko starostno zavarovanje, samo ostalo delavstvo, med temi seveda stavbiniki, takega zavarovanja nimamo. Ali ni to ironija in zelo krvava ironija, da je delavec, ki je žrtvoval celo življenje delu za splošnost, na stara leta — ako jih dočaka — prepuščen sam sebi in najkrušnejši usodi?

Predpogoj je, da se vsi gradbeno sezonski in lesni delavci povežejo v celoto, v močno strokovno organizacijo po vzgledu Švice in Čehoslovaške, kot so to že napravili drugje. Ako storimo to, tedaj bo prišel čas, da se nam ne bo rezal tako pičel košček kruha kot dosedaj. Treba je, da se postavijo mezdne tarife, ki bodo nam omogočale eksistenčni minimum, ter postali upoštevani faktor.

V trdni veri v sebe same Vas trpine stavbinske delavce vabimo v našo sredo, pročež vam bratsko roko Vas pozivljamo, da sami pristopate širom naše zemlje v organizacijo, ki bo družila vse lesne in stavbinske delavce v Zvezo lesnih in stavbinskih delavcev Jugoslavije. Vsi lesni in stavbinski delavci na plan!

menil, da jih kar v tovarni razdelim, kar pa mi je neki preddelavec preprečil. V podjetju so samo na račun garanja povprečne plače razmeroma nekaj boljše od drugih podjetij. Mnenja sem, da se shoda ne udeležo. Saj si večina delavstva v tej tovarni ne predstavlja samega sebe kot človeka, ampak kot delovno živino.

V Sirčevi tovarni, last domačega podjetnika, ki je na glasu kot ugleden »nacionalni« veljak, pa vladajo neznosne razmere, podobne razmeram nekaterih srbskih podjetij. Večina mi je obljubila, da se shoda udeležijo in tudi upam, da so bile obljube iskrene. Le neka skupina delavcev, na videz »nacionalistov«, je zaogovarjala tega »socialnega« prvaka in skušala zakriti stanje, v katerem se v resnici nahaja. Nekaj delavec mi je pojasnil, da so to »sitariji«...

V tovarni »Ika«, ki je tudi last domačega podjetnika, se z razmerami tudi delavke ne morejo pohvaliti. Ni pa izgleda, da bi se delavke shoda udeležile, kar pričajo zmečkani letaki po tleh. Delavke so imele priliko za razočaranje. Najprej nad plavimi in potem nad belimi. Zato so postale malodušne in nezaupne tudi napram naši organizaciji. Seveda pa so delavke nasledile tudi klevetam, s katerimi so ob času lanske borbe voditelji blatili našo organizacijo.

V Prahovi tovarni delavstvo ne kaže sploh nobenega zanimanja za svoje interese. Do nedavnega je bilo delavstvo še razmeroma dobro plačano, zdaj pa se podjetje vedno bolj bliža vzorcju domačih kranjskih kolegov. Letakom, ki sem jih delil, bodo morda v bodočnosti več pažnje posvetili, in sicer ko pridejo do spoznanja...

V Božičevi tovarni so razmere za delavstvo tudi strahotne. Božič, ki je z obratom pričel šele pred dvema letoma, je imel pri

Vaša proletarska dolžnost Vam veva, da se do zadnjega odzovete našemu klicu. Zavedajte se, da brez borbe ni zmage in da uživa delavec le toliko pravic, kolikor si jih zna pridobiti.

Kdor hoče boljše bodočnost sebi in svojem, ta naj pristopi v naše vrste! Naj živi zavednost lesnih in stavbinskih delavcev!

Naj živi solidarnost!

Kako se nam godi.

Podjetje Angelo Batelino v Ljubljani je najelo delavca za poskušajo na 1 mesec. Delal je že približno 14 dni, vseeno, ali je bilo deževno ali suho vreme. In ves premočen se je prehladil. Trgalo ga je v glavi, da ni mogel več vzdržati. Šel je k zdravniku. Podjetje, kajpada, mu je izstavilo bolniški listek za zdravnika, a obenem ga na licu mesta odpustilo. In to celo brez 14dnevne odpovedi.

Zdravnik ga je priznal bolnega.

In revež je pri delu zbolel in ker je bil tako predrzen, da ni mogel delati ne go je iskal zdravniške pomoči, ga je podjetje vrгло na cesto.

Kaj nas uči ta zgodba, ki jih pa je v raznih variacijah nešteto? — Organizirajmo se in bomo tako graditelji svoje usode in že tako bomo izboljšali našo mizerijo.

Stavbinec.

MONOPOLCI

MONOPOLCI!

Kot smo sporočili že v zadnjem »Delavcu«, so se vršili 6. in 7. novembra 1935 direktni pregovori med Monopolsko upravo in »Zvezo delavcev-vk monopolskih podjetij Jugoslavije« v prisotnosti zastopnikov Beograjske Delavske zbornice.

Od Monopolske uprave so bili gg. dr. Josip Marković, pomočnik general-direktorja, Dobro Nikolić, načelnik sploš. oddelka in Subotić, referent za personalna pitanja.

Delavsko zbornico v Beogradu sta zastopala ss. M. Belić, zamenik tajnika in Velja Petrović, inspektor.

Zvezo delavcev-vk monop. podjetij so zastopali s. Branko Jovanović, predsednik, Radojka Lazarević, blagajničarka in Oskar Fijat, tajnik.

V pregovorih se je šlo od paragrafa do paragrafa novega »Pravilnika o radu«. V mnogem se je dosegel sporazum — samo glede avtomatične stalnosti po gotovi dobi službenih let — ne odstopi Monopolska uprava od svojega stališča, to je, da po dokazani potrebi stalnih mest številu istih poveča, ne more pa pristati na avtomatično stalnost!

Ko so delegati videli trdovratno stališče M. U. so pristali z izjavo, da si pridržuje delavstvo pravico, načeti takoj zopet to vprašanje, čim bode pripravljenega dovolj dokazujočega materiala za povečanje stalnih mest!

Dosežen je sledeči kompromisni rezultat:

1. Odredbe »Pravilnika«, za katere ne more M. U. v svojih »Uputstvih« izdati naknadno tolmačenje, dostavijo se ponovno obrazložene g. Min. financ za izmeno istih, to je, da se jih prilagodi odgovarjajočim §§ Zakona o radnjama.

Izmenjena sta § 37 in § 38 st. 2 »Pravilnika o radu« v toliko, da ne more biti delavec v denarju več kaznovan kot eno tretjino svoje dnevne plače, in da se tudi pri kazni z oddaljenjem z dela lahko pritoži (do sedaj ni mogel).

2. Za § 6 je izdano tolmačenje, na katerem so posebno stali delegati Zveze, da se pod b) ne nanaša na že sedaj zaposlene privremene in sezonske delavce (to je: da se pri že zaposlenih ne bode gledalo na starost, kadar se bode prestavljalo v stalne delavce).

3. Na zahtevo delegatov Zveze se mora vizitacija vršiti v zaprtih prostorih, da bode delavstvo obvarovano pred slabim vremenom in dežjem, kakor tudi zato, da ne bode vizitacija posmeh mimoidoče publike, kar je vsekakor ponižujoče za delavstvo.

zaposlitvi delavcev zelo dober nos. No, saj mi je bila na razpolago izbira...

Hišni posestniki so imeli pri njem prednost, ker je on kot bivši trgovec računal na to, da si bo delavec z njegovim zaslužkom težko plačal stanovanje. Seveda med zaposlenimi ni manjka tudi denunciantov in klečelavcev. Letake so sicer dobili, ali uspeh bi bil le, če bi jih delil podjetnik, ker to delavstvo je še čistokrvno orodje kapitalizma.

Senzacija je bila, ko je moj »pomočnik« tekkel z letakom za nekimi podjetnikovim avtomobilom in ga mu hotel zadaj nataktni namesto številke. Toda podjetnik ga je opazil in skočil je razburjen iz avtomobila, naka mu je fant z letakom ušel. Interesantno bi bilo, ko bi podjetniki vozili reklamo za shod. Prepričan sem, da bi bil potem na shodu rekorden obisk, kajti tukaj delavci še upoštevajo tradicijo: »Kakor gospod ukažejo...«

Kakor sem na eni strani prikazal razpoloženje delavstva pesimistično, sem na drugi strani optimist in upam, če bo lepo vreme, da se bo shoda udeležilo okoli 450 ljudi, to je nekako 15 odstotkov tekstilnega delavstva.

S sodrugom sva se poslovila.

Razmišljal sem njegovo voljo do agitacije. Razmišljal sem, kaj je z onimi 85 odstotki tekstilnega delavstva. Ko sem srečaval delavke in delavce, sem vsakega razmotrival z očmi in v mislih konstatiral, kaj ima v glavi... Vprašal sem se, ali je res borba za kruh nekaj tako vsakdanjega, da ljudje borbi za boljše in večji kos kruha ne posvečajo nobene važnosti.

(Konec prihodnjic.)

4. Delegati so se posebno zadržali pri § 30, to je o cenah. Naravno niso mogli sprejeti dosedanj stila tega paragrafa, ker bi se na široko odprla vrata samovoljni peodinim uradnikov, kateri bi lahko z ozirom na stil besedila, a na osnovi osebne antipatije upropastili najboljše delavce.

Da bi se to preprečilo, so delegati energično zahtevali, da pri ocenjevanju sodelujejo tudi delavski zaupniki, kar je na koncu z dokazi tudi uspelo ter je to tolmačenje pršlo v »Uputstva za izvrševanje Pravilnika o radu«.

Dokaz resničnosti gornjega nahaja se v »Službenih novinah« štev. 272 od 23. novembra 1935 ter se glasi:

»Izmena Pravilnika o radu u monopolskim ustanovama.«

Rešenjem Upravnega odbora Samostalne uprave drž. monopolov M. Br. 13.852 od 11. 11. 1935. odobrenim odlokom Min. fin. br. 45.137 od 19. 11. 1935 menjajo se § 37 in § 38 st. 2. »Pravilnika o radu u monopol. ustan.« br. 29988-I. od 19. 7. 1935 in se glase:

§ 37.

Prestopki po tem Pravilniku kaznujejo se:

- a) z ukorom,
- b) z denarno kaznijo v iznosu tretjine dnevne plače,
- c) z oddaljenjem dela do mesec dni,
- g) z odpustom iz službe.

§ 38 st. 2.

Rešenja o ukoru in denarni kazni so izvršljiva takoj po obvestilu, proti istim ni pritožbe. Proti kazni oddaljenja od dela do mesec dni in odpusta iz službe, je mogoča pritožba na Upravo Monopola v roku 8 dni po obvestilu rešitve. Pritožba se odda staršini ustanove, kateri jo je dolžan v roku 2 dni dostaviti M. U. z vsemi akti prestopka.

Delavci se v tem disciplinskem postopanju oproščajo takse.

M. Br. 14.136-I. iz pisarne splošnega oddeljenja U. M. 18. nov. 1935. leta.

Poleg tega je dostavila M. U. preko Delavske zbornice v Beogradu še akt sledeče vsebine:

»Upravi državnih Monopolov je čast obvestiti Delavsko zbornico in »Zvezo delavstva monopolskih podjetij Jugoslavije«, da je g. Min. financ odobril odločbo Upravnega Odbora Samostalne Uprave drž. monopolov M. Br. 13.852-I. od 11. t. m., s katero je § 37 »Pravilnika o radu u monopol. ustan.« izmenjan in doveden v skladnost s § 340. Zakona o radnjama, kakor tudi § 38 st. 2. istega »Pravilnika«, a po napravljeno predlogi Delavske zbornice in Zveze.

Enako so sprejete pripombe Delavske zbornice in Zveze v pogledu vizitacije delavstva v zaprtih prostorih, dalje, da se § 6 pod b) ne odnosi na dosedanje privremene in sezonsko delavstvo, kakor tudi, da se bode pri ocenjevanju delavstva predhodno zaslišalo delavske zaupnike.

Z ozirom na sprejete predloge Delavske zbornice in Zveze delavstva monopolskih podjetij, se prosi Delavska zbornica, da izvoli obvestiti celokupno monopolsko delavstvo o prednjem s priporočilom, da sprejme pomenuti »Pravilnik o radu« na znanje in ne dela težko v pogledu sprejetja istega.

O prednjem se obvešča »Zveza delavcev-vk monopolskih podjetij Jugoslavije« radi znanja in daljnega postopanja.

Načelnik sploš. odd.:

Dobra Nikolić, s. r.

Pomočnik gen. direktorja:

Dr. Josip Marković, s. r.

Kot vidimo, je centralni odbor »Zveze« napel vse sile, da je dosegel, kolikor je pri sedanjih razmerah in moči »Zveze« bilo mogoče doseči.

C. O. Zveze nam piše, da ne bo miroval preje, dokler ne bo doseženo vse, kar je monopolsko delavstvo zahtevalo, ali takoj pripominja, da mora tudi delavstvo samo stati na straži ob strani »Zveze monopolskega delavstva« ter s svojo organiza-

Tone Maček:

Ivanu Cankarju

(ob 17letnici njegove smrti).

Prerano si zapustil to dolino šentflorjansko, a mislim, da je bilo prav tako; če kakor mi, bi danes skrušen ves, po samostansko molčati moral, bi razočaran bil hudo.

Dni tiste je navdušenje najvišje valovalo med nami, ko da priromali za križem smo na cilj, in tvoje plemenito srce se je tiho radovalo ob upanju, da je tvoj glas pravico iz sna zbudil.

S smehljajem na obrazu pravočasno si odšel, sicer bi danes od stramu se v zemljo vdrl... Če slutiti bi, kdo vse ti bode slavospeve pel, pero bi svoje z gausom že ob prvi vrsti strl.

Le po zunanosti te sodijo filistri, rodoljubi, se divijo le pesniškemu, cankarjanskemu jeziku; spoznati duše tvoje pa ne znajo in se jim ne ljubi, kade ti kakor pozlačnemu, a mrtvemu mlaku.

Spet rodoljub po blatu Belo krizantemo išče in skuša jo pripeti na novoskrojen frak, tvoj rdeči nagelj je pa vrgl na gnojščice, kjer ga pobere včasih še kak siromak.

Kulture mrak nas spet že zagrniti, v njem Ti si svetla nam Podoba iz Sanj. Breddomovinci — mi — ji hočemo slediti, dokler Hlapec Jernej ne vstane v novi dan!

cijsko disciplino in močjo dajati borbene volje vodečim funkcionarjem v borbi in, če bo treba tudi samo stopiti v častno borbo za dosego svojih pravic!

Na delo borci — in rezerva!

»Prostovoljni dinar« je bil izplačan s. Gostinčar Ivani. Hvala vsem vplačujočim sodrugam in sodrugom!

STROJNIKI

V nedeljo, dne 8. t. m. smo pokopali našega častnega predsednika ter bivšega tajnika naše zveze soodr. Nace Mihevc. Sodrug Nace je bil med prvimi ustanovitelji naše organizacije. Odbor zveze mu je v priznanje za njegovo delo kupil lep venec z rdečimi trakovi s simbolom, za katerega se je sodrug Nace boril vse svoje bojovpolno življenje.

Sodrug Nacetu trajen spomin. Žalujemo družini pa naše iskreno sožalje.

Vse kolege, kateri so v zaostanku svojih prispevkov za organizacijo opozarjamo, da svojo dolžnost točno izpolnjujejo. Red mora biti tako pri vodstvu organizacije, kakor tudi pri članstvu.

Obenem želi vsem sodrugom članom srečno novo leto.

Odbor sekcije Ljubljana.

HIŠNE USLUŽBENKE

K zakonitvi službenega reda hišnega in gospodinjkega uslužbenstva.

V naši državi še ne obstoja zakon, ki bi urejal službeno razmerje hišnega in gospodinjkega uslužbenstva. Tako so zlasti gospodinjke pomočnice prepuščene samovolji njihovih delodajalk oz. delodajalcev.

Za področje dravske banovine velja sicer »Poselski red« iz leta 1921, ki je pa tudi napram sedanjim razmeram zastarel in pomanjkljiv ter potreben izboljšanja. Že leta 1930 je dobil centralni odbor Borze dela v Beogradu od ministrstva za socialno politiko nalog, da izdela tozadevni zakonski osnutek, ki bi veljal za vso državo. Ne razumemo, zakaj se je pri tem prezrlo Delavsko zbornico ki je za to edino kompetentna. Maja meseca istega leta je sklicala Borza dela v Ljubljani anketo o zakonitvi poselskega reda, katere so se poleg zastopnikov in zastopnic gospodinjstev pomočnic in člani strokovne komisije. Že na tej anketi so gospodinjke pomočnice podale svoje izboljševalne predloge, toda od tedaj je to potrebno vprašanje ostalo na mrtvi točki.

Vendar smo dočakali, da se je ministristvo za socialno politiko in narodno zdravje spomnilo tega vprašanja in upamo, da bomo gospodinjke pomočnice in hišne delavke kmalu dosegle pravico v tem, da bo tudi naše delovno razmerje zakonito določeno in varovano.

Sredi januarja prihodnjega leta se bo vršila v ministristvu za socialno politiko in narodno zdravje v Beogradu zopet tozadevna anketa, za katero je predsedstvo Delavske zbornice in Ljubljani že poslalo svoje spreminjavalne predloge k gori omenjenemu osnutku Centralnemu sekretarijatu Delavskih zbornic v Beogradu. Zastopnice organizacij gospodinjstev pomočnic in Ljubljani so tudi bile od tajništva Delavske zbornice pozvane, da prouče današnje delovne pogoje ter s svojimi predlogi pripomorejo, da bo »Zakon o hišnem in gospodinjstev uslužbenstvu« čim bolj varoval življenjske pogoje tega sloja.

PREDLOGI

k osnutku zakonskega načrta za ureditev službenega razmerja hišnega in gospodinjkega uslužbenstva.

»Poselski red«, veljaven za dravsko banovino, naj se izboljša z naslednjimi izpremembami in dodatki:

§ 1/a) naj se doda: Pod določbe zakona o delovnem razmerju hišnega in gospodinjkega uslužbenstva spadajo tudi postrežnice, ki stanujejo izven delodajalčevega doma in služijo pri njem samo po nekaj ur dnevno, ter tudi snailke javnih prostorov. Morebiten dolg na zaslužku in hranarini mora delodajalec izplačati uslužbenki v teku 8 dni po izstopu iz službe. V nasprotnem primeru je obrtno sodišče dolžno, da za to terjatev odredi tudi sodno izvršbo, ako je to potrebno.

§ 8/a) Uslužbenki(cu) se prizna koalicijska pravica, v katerem okviru je uslužbenka(nec) upravičena biti član strokovne organizacije, katero si po lastnem priporočilu izbere.

§ 9/a) Za delo, ki traja nad zakonito določen delovni čas, ima uslužbenka(ec) pravico do nadurne plače, odnosno do prostega časa v enaki izmeri naslednjega dne.

§ 10/a) naj se popravi v toliko, da ima uslužbenka(ec) pravico do dopusta že po enem letu službe ter za dobo 14 dni. Za dobo dopusta je plačati hranarino v iznosu celomesečne plače. Ako gospodinja odpove službo pred potekom enega leta službene dobe, a je trajala službena doba vsaj 7 mesecev, ima uslužbenka(ec) pravico do popolnega dopusta, ki mora biti plačan.

§ 24/a) Namesto poselske knjižice naj se uvedejo posebne legitimacije, kjer naj se beleži samo doba in svojstvo službovanja. Morebitna spričevala je izstavljati posebej. Uvede naj se pogodbene formularje, na katere se ob sprejemu v službo zabeleži vrsto opravila in višino dogovorjenih prejemkov. Za postrežnice, ki delajo samo po nekaj ur dnevno ali dni v tednu, je zabeležiti tudi delovni čas.

Ker obstojajo pomisleki zaradi naslova: služkinja, poselska gospodinjstva pomočnica bi pripomnili naslednje. Naslov služkinja po mojem mnenju ni tako poniževalen kakor si to mnoge predstavljajo. Odkritje je to ponižanje le od okolnosti, v katerih se ta izraz uporablja. Saj so vendar tudi v javnih službah »služitelji« in je marsikatera »gospodinjstva pomočnica«, ako postane soproga takega služitelja. Izraz »posel« pa je že zastarel in ni posebno primeren za tak naslov, ker besedo »posel« uporabljamo tudi namestu besede opravilo, N. pr. grem po poslih ali poslovnih zadevah itd. Izraz »gospodinjstva pomočnica« je sicer nekoliko dolg, toda najbolj primeren za naslov osebe ki jo označuje. Saj vendar ta oseba gospodinjstvu pomaga pri gospodinskem delu.

Oseba, ki je že v vsem gospodinjstvu izveščana in zmožna samostojnega dela in bi po mnenju nekaterih šele bila upravičena do tega naslova oziroma do naslova »gospodinjstva pomočnica«, se pa že itak imenuje ali »kuharica« ali »sobarica« itd.

Ako pa ena oseba vsi vse gospodinjstvo delo sama samostojno, pa že zasluži naziv »gospodinja«. Vsekakor bo dolžnost pristojnih strokovnih organizacij, da izvedejo tudi kategorizacijo hišnega in gospodinjstva uslužbenstva ter naslovom primerno uredijo tudi prejemke. Zato je nujno potrebno, da se zakonitim potom prizna enakovrednost gospodinjstva dela z vsemi drugimi strokami ter zakonito določijo nadaljnje splošno in strokovno izobraževanje gospodinjstvih pomočnic, enako kakor za delavstvo drugih strok.

Za kategorizacijo hišnega in gospodinjstva uslužbenstva je treba sestaviti poseben pravilnik, istotako tudi za nadaljnje izobraževanje gospodinjstvih pomočnic.

V ostalem se pridružujemo predlogom Delavske zbornice v Ljubljani.

ZENSKI KOTIČEK

Zveza delavskih žen in deklet oblastno razpuščena!

Prejeli smo in priobčujemo:

Po odločbi kraljevske banske uprave je bila na osnovi § 11 zakona o društvih, shodih in posvetih razpuščena dne 27. novembra 1935 Zveza delavskih žen in deklet za Slovenijo s sedežem v Ljubljani in s tem vse njene podružnice na Jesenicah, Javorniku, v Trbovljah, v Celju, Mariboru, Ptuj in Mežici.

Kot razlog razpusta se v odločbi navajajo naslednja dejstva:

»Po pravilih je bila Zveza osnovana kot nepolitična organizacija, ugotovilo pa se je, da se udeležuje nasproti temu politično. Posebno se je opazilo, da so nekatere podružnice prirejale predavanja, katerih vsebina je nasprotovala obstoječemu družabnemu redu ter so se prikazovale razmere v sovjetski Rusiji v ugodni luči. Pozivalo se je ročno in umsko delavstvo v skupno fronto zopet kapitalizem in izkoriščanje proletariata, odnosno se je nameravalo prirediti taka predavanja, ki pa so bila oblastno prepovedana.

Delegatinja Zveze delavskih žen in deklet se je udeležila kongresa žen proti vojni in fašizmu, ki se je vršil v Parizu dne 5. in 6. 8. 1934, kar naj bi značilo, da je bila omenjena zveza v zvezi z ilegalno komunistično stranko v Jugoslaviji.

Na proslavi Zenskega dneva dne 8. marca 1935 je zveza nameravala prirediti predavanje. To predavanje je uprava policije v Ljubljani prepovedala, ker je vsebina nasprotovala obstoječemu družabnemu redu. Enako je bila primorana dne 6. 8. 1935 zabraniti najavljeni prosvetni večer (Mirovno manifestacijo).

Dne 10. 3. 1935 je podružnica te organizacije v Mariboru priredila povodno proslavo mednarodnega zenskega dneva predavanje o položaju in zahtevah delavskih žen, katerega vsebina je bila izrazito politična in usmerjena zoper sedanjih družabni red.

Zveza delavskih žen in deklet bo vložila priziv zoper razpust društva.

S KONGRESA JUGOSLOVANSKIH ZDRAVNIKOV.

Med važnimi razpravami na tem kongresu je prišlo na dnevni red tudi zelo važno vprašanje »Socialne indikacije«, t. j. splov iz socialnih razlogov (odprava plodu zaradi revščine).

Mnogi zdravniki so se toplo zavzeli za to edino pomoč v sedanjih časih, ki bi jo mogle biti deležne revne družine in samske ženske s tem, da bi se prepričali nov porast v revščino, ki že prekipava vse meje možnosti. Mnoge ženske, ko začutijo, da se ima njihovi revščini pridružiti še nov zemljan, se zatekajo k raznim mazačem odnosno si same na kak način pomagajo, da bi preprečile nov porod.

Po zdravniških ugotovitvah umre vsled tega od sto žensk petintrideset. Nešteto žen pa zbolijo za celo nadaljnje življenje. Nekateri zdravniki so sicer priznali, da je ljudska beda poglaviti vzrok za toli razširjeno tajno splavljanje. Priporočali pa so, da naj bi se nujno delovalo za čim boljše ureditev socialnih razmer, za zaščito matere in otroka ter za odpravo sedanje velike revščine.

V Sloveniji dobro znan zdravnik za ženske bolezni se je celo tako daleč spozabil, da je priporočal svojim kolegom, da naj ostanejo pri medicini in naj se ne spuščajo v socialna vprašanja.

Mi smo pa mnenja, da so ravno zdravniki v prvi vrsti dolžni, da opozarjajo odločilne činitelje na ljudsko bedo, ker prav oni najbolj poznajo njene posledice za narod. Po dolgi in vroči debati je od 80 zdravnikov glasovalo 30 za resolucijo, ki zahteva »socialno indikacijo«. Štirje so glasovali proti tej resoluciji, drugi so se pa glasovanja vzdržali.

Zal tudi ni bil sprejet predlog g. dr. Potrča: »Da naj se revnim slojem omogoči nabava cenejših zaščitnih sredstev proti spočetju in ustanovitev posvetovalnic za spolna vprašanja.

Je pač tako, da kogar nič ne boli, ne razume bolečin svojega sočloveka.

Dvajsetega oktobra je predavala v Ljubljani ga. Janičeva-Rakovska, zdravnica za ženske bolezni, o umetnem splavu in njegih posledicah. Ga. zdravnica je priznala, da je v svoji dolgoletni praksi spoznala gorje, ki ga povzroča revnim ženskam strah in odpor pred prevelikim številom otrok, ki jim ne more dati tople sobe, obleke, učil in hrane, ko jih mora gledati, kako bledijo, kako lačne oči prosijo, kako jih tuberkuloza suši in razjeda. In vendar — to mučenje in umiranje otrok ni greh, ni proti naravi, nerojenemu plodu, ki je sploh samo nekaj začetek, nič, prepričati, da bi se dalje razvijal, razvijal v bedo, trpljenje in počasno umiranje, pa je greh.

Čudni so pojmi o grehu. Povdarila je, da je iz vseh državno-političnih ozirov potrebno, da pride na dve ženski 7 otrok. Ona bi v zadostitev te potrebe priporočala uzakonitev socialne indikacije za žensko, ki je rodila štiri otroke.

Ker mnogokrat sledi splavu težko obolenje ženske in ker bi se lahko potreba po splavu ponovila tudi po večkrat na leto, kar bi ženski nikakor ne bilo priporočati, zato je edino priporočljiva uporaba zaščitnih sredstev. Dandanes se že dobe zaščitna sredstva proti spočetju, ki so v 99 odstotkih sigurno zanesljiva.

Pred leti smo delovne ženske uprizorile zelo razširjeno akcijo za uzakonitev socialne indikacije, za cenena zaščitna sredstva proti spočetju in za ustanovitev tozadevnih posvetovalnic.

Že tedaj so nam gotovi krogi očitali »Dih smrti« in »boj proti nerojenemu otroku«. A do danes niso še ničesar ukrenili, da bi ustvarili dostojne pogoje novemu življenju. Zato nam revnim ženskam ne preostaja drugega, nego združeno z vsem delovnim ljudstvom nadaljevati boj proti socialnim krivicam.

Delavka-žena.

Kultura

OBČNI ZBOR CANKARJEVE DRUŽBE

se bo vršil v četrtek, dne 19. decembra 1935 ob 8. zvečer v prostorih Strok. komisije.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in gospodarja.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Volitve.
5. Knjižice za prihodnje leto.
6. Razno.

V smislu pravil imajo pristop k občnemu zboru vsi ustanovniki in redni člani. Ljubljana, dne 30. novembra 1935.

Ivan Vuk l. r., predsednik.
Ciril Štrukelj l. r., tajnik.

Ujedinjeni Sindikati 11. in 12. zvezek je izšel. Prinaša aktualne članke: Draginja od Bogdana Krekiča; O delavskem zavarovanju, sklepi velikega sindikalnega sveta; narodno gospodarstvo in delavsko gibanje od Bogdana Krekiča; delovno pravo na naši univerzi od dr. Avgusta Reismana. Kolektivna pogodba ali zakonita minimalna mezdna v poljedelstvu od Oskarja Levinsona itd. Zvezek je bogat in naj ga čita vsak strokovničar.

Politički samouk. 1. zvezek nove biblioteka, ki bo izhajala vsakih 15 dni v Sarajevu, Kralja Aleksandra ulica št. 53, in stane letno 20 Din. Prvi zvezek razpravlja o temi »Kaj je politika« poljudno in pregledno.

Mala biblioteka, št. 7, ki izhaja v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 15, razpravlja o »Vprašanjih srednjih slojev« prav pregledno in poučno. Izvod stane 5 do 8 Din, kdor je stalen naročnik, ga dobi za 4 Din.

Drama, št. 3, prinaša razlogo M. Skrbniška »Vloga in naloga ljudske igre«. Naroča se v Ljubljani, Sodarska steza št. 6.

»Snaga«, socialistični časopis 10—11 št., prinaša razne dobre in poučne razprave in članke. Naroča se v Sarajevu, poštni preddal št. 181.

V kratkem času bo izšla knjiga K. Pantovskega »Kara-Bugasa«, zelo zanimiv, napet potopisni roman. Namestjen je mladini, a je tudi za odrasle naravnost privlačen. V njem je povest morskoga zaliva Kara Bugasa. Ta zloglasna puščava, ki ima v sebi ogromna bogastva: petroleje in premog, a voda je nasičena s čisto Glauberjevo soljo. Pod carizmom je puščava ležala mrtva, zdaj pa je oživila z vso polnostjo. — Knjiga je lepo opremljena, s 40 slikami in ima 130 strani. Stane 20 Din. — Fina Grković, Zagreb, Gunduličeva 24.

Razno

Današnja Rusija

Trgovski list od 12. oktobra 1935 piše:

Agrarna Rusija se je izpremenila v agrarno-industrijsko državo.

Najrazličnejše vesti in najbolj nasprotna poročila krožijo o stanju v

današnji Sovjetski Rusiji. Eno pa je nesporno, da postaja Sovjetska Rusija vedno močnejši faktor v mednarodni politiki in da je treba z njo vedno bolj računati. Zato mislimo, da bodo tudi naši bralci zadovoljni, če objavimo članek, ki ga je o današnji Rusiji objavil »Prager Tagblatt« in ki se glasi:

»Ironija usode v svetovni zgodovini je hotela, da se nehajo tradicionalne težave sovjetske unije baš v trenutku, ko začenejo te težave pritiskati Nemčijo, najbolj ostrega nasprotnika sovjetrov. Dočim zdravljajo v Berlinu o uvedbi kart za mast, odpravlja sovjetska država kartni sistem. Leta dolgo so bile valute v Sovjetski Rusiji (zaradi težke nabave) svetišče. Danes pa je sovjetska unija s približno 100 milijonov zlatih rubljev visokim presežkom v zunanji trgovini ter letno proizvodnjo zlata v vrednosti 130 milijonov zlatih rubljev finančno ena najbolj svobodnih držav. — Odprava kart pomeni za prebivalstvo brez dvoma veliko olajšavo. Ker so bile obenem znižane cene za kruh in testenine za 10 do 30 odstotkov, je prebivalstvo tudi računsko dobro odrezalo.

Razredčeno stanje živine se je tudi znova napolnilo, dobave žita bodo letos najbrže končane že sredi oktobra — še leta 1931. so trajale do pozne spomladi —, da postaja priliv agrarnih proizvodov v mesta vedno večji. — S tem pa je rešeno osrednje notranje-politično vprašanje sovjetske države, katere armada še vedno sestoji v dveh tretjinah iz kmetov.

Še bolj očitni so uspehi na industrijskem polju. V času, ko je bilo zloženih 25 milijonov kmetijskih posestev v 250.000 kolektivnih gospodarstev, se je industrijska slika dežele čisto izpremenila. Takrat 4.2 milijona ton sirovega železa, letos nad 12 milijonov, torej na drugem mestu na svetu, takrat 8 milijonov ton nafte, sedaj 24, takrat 25 milijonov ton premoga, danes 95, takrat 250 lokomotiv, danes 1600, takrat 25.000 nato-vorjenih vagonov dnevno, danes 74 tisoč.

Poleg tega čisto nova industrija avtov, traktorjev in letal. »Če bi bili v letu 1932. napadeni, potem bi mogli postati naš položaj kritičen. Sedaj se moremo boriti na dveh frontah hkrati.« Tako je opisal neki ruski general položaj ob priliki obiska čehoslovaških manevrov. In neki pisatelj je pripomnil: »Takrat smo se prelevili iz kmetijske dežele v deželo kolektivov in tvornic. Vse je bilo zmešano. Danes je levitev dokončana in oklep je trdnjši kakor kdajkoli.«

Seveda imajo ljudje dostikrat tudi pretirane predstave o industrijski stopnji nove Rusije. Izračunano na glavo prebivalca je še vedno industrijska proizvodnja znatno pod srednje-evropskim stanjem. Toda drugačnega je stvar v vojni-tehnični industriji. V proizvodnji železa prekaša n. pr. Rusija s proizvodnjo 65 kg na glavo Čehoslovaško z le 50—60 kg. Na vsak način: agrarna država se je izpremenila v agrarno-industrijsko državo.

Gospodarska konsolidacija je prinesla tudi politično: direktno in tajno volilno pravico, vključitev preje samostojne GPU (državne policije, naslednice čezvijačke) v narodni komisariat za notranje zadeve, strogo spoštovanje zakonov in brezobzirno kaznovanje vseh strankinih uradnikov, ki izdajajo na lastno pest »predpise« ter amnestija pregnanih kulakov (velikih kmetov).

Zunanje-politično pa treba zapisati te rezultate: vstop v Društvo narodov, odkrito priznanje potrebe sodelovanja z drugimi demokratičnimi državami v svrhu ohranitve miru. Na tem polju je dosegla Sovjetska unija največje uspehe. Oddelitev sovjetske vlade od 3. internacionale ji sicer nihče ne verjame. Pač pa verujejo vsi v njeno miroljubnost. V teku let se je dognalo, da se more vsaka država braniti proti njej neprijetnim idejam s propagando drugih idej ter z upravnimi in policijskimi ukrepi. Proti grozečim kanonom in tankom pa ne pomagata nobena propaganda in nobe-

Delavec! Delavka!

Deset let poteče 1. januarja, odkar »Delavska Politika« zvesto brani Tvoje interese!

Ob desetletnici se boš najlepše oddolžil(a) svojemu listu s tem, da se naročiš na »Delavsko Politiko« in ji pridobiš vsaj enega novega naročnika.

na uprava. Dejstvo, da dela Sovjetska Rusija brez ozira na svoj prestiž velesile za mir, je utrdilo njen ugled in je zato v svetu narodov zaželen soigralec, pa čeprav je tudi Stalin član eksekutive tretje internacionale.

Kuhinje tovarne v Rusiji

V Sovjetski Rusiji polagajo večjo važnost na količino, nego na kakovost. Kar se tiče količine lahko pridružimo ogromnim industrijskim podjetjem še nove tovarne kuhinje, kakor se uradno imenujejo. Sovjeti ne skrbijo samo za povečanje proizvodnje in razdelitve živil, temveč tudi za pravilno prehrano ljudi. Ker se hrani samo po mestih 20 milijonov, na deželi pa 40 milijonov ljudi v javnih kuhinjah in restavracijah, posvečajo sovjeti vso pozornost javni prehrani, da bi v ničemer ne zaostajala za domačo kuhinjo.

Zato so ustanovili tovarne kuhinje, opremljene z vsemi najmodernejšimi pripomočki. Takih ogromnih restavracij imajo zdaj v Rusiji 200 in promet v njih je tako velik, da si ga v naših razmerah težko mislimo. V zadnji številki »Revue de Moscou« čitamo, da pripravljajo v kuhinji tovarni številka 1 na dan: 16.000 obedov, 40.000 paštet, 5.000 kolačev, 5 tisoč prikuh, 5 tisoč predjed in 55 tisoč deloma toplih, deloma hladnih jedi. V tej restavraciji lahko obeduje naenkrat 1.500 ljudi. Da bi pa hrana tudi po kakovosti odgovarjala tem zahtevam, zato skrbijo številne pokušnje in preizkušnje v ogromnih laboratorijih, ki zavzemajo vse pritličje velikega posloja. Iz shrambe pridejo jestvine najprej v bakteriološki laboratorij, kjer preizkusijo njihovo brezhibnost. Ze pripravljena jedila pridejo v kemični laboratorij, kjer ugotove, kako so skuhanje ali pečene in koliko je v njih kalorij. Določeno je namreč, da mora dati vsaka predložena jed 700 kalorij.

Potem pride tretja preizkušnja odnosno pokušnja. Glavni kuhar pokuši vsako jed in ugotovi, ali odgovarja zahtevam okusa in vonja, pa tudi barva mora biti prava in jed prirejena tako, da tekne človeku že na prvi pogled. Če jed vsem tem zahtevam ne odgovarja, se pod nadzorstvom glavnega kuharja izboljša, če je mogoče. Drugače pa mora nazaj v kuhinjo. Velikanski promet pa zahteva tudi primerno število osebja. V kuhinji tovarni številka 1 je zaposlenih 420 kuharjev. Vsak je odgovoren za svojo jed in jamči zanjo s svojim imenom, zabeleženim na jedilnem listu.

(Iz ameriške »Prosvete«.)

Kolektivna hozjastva v Rusiji

Kakor poroča inozemsko časopisje, se po drugem kongresu kolhozov (kolektivna hozjastva — skupna gospodarstva) opaža živahnejši pristop kmetov v kolhoze.

V začetku 1935 je pristopilo v kolhoze v Zapadni Sibiriji zelo veliko število kmetov in so ustanovili 1045 novih kolhozov. Kolhozi v kujbiševskem okraju imajo zdaj čez 10.000 novih članov-kmetov. Prve tri mesece v letu 1935 je pristopilo v kolhoze v Ivanovskem kraju 27.000 kmetov, med tem ko je v celem letu 1934 bilo samo 28.797 članov v tistem kraju.

Je mnogo vasi, v katerih je 98 odstotkov kmetov članov kolhoza.

Povprečno se v tem kraju nabaja 80 odstotkov vseh kmetov.

Ravno tako so letos živo pristopali v kolhoze v Beli Rusiji, kjer je v začetku leta 1935 pristopilo 10.000 kmetov.

(Iz »Prosvete«.)

Vesele božične praznike

**Žele vsem svojim cenj. gostom,
delavcem in odjemalcem**

FILIP LOKOŠEK trgovina STORE	FERDO MAVRIČ gostilničar in krojač STORE	MARICA in JOSIP PODERGAJS gostilničarja LAŠKO	A. PRINČIČ trafika LAŠKO
JOŽE KOŠIR manufaktura, moda JESENICE	POŽENEL SLAVKO parna pekarna JESENICE	PRAPROTNIK TONE prva parne pekarna JESENICE	POLJŠAK IVAN avtoprevoznitvo JESENICE
KOREN SLAVKO brivski mojster JAVORNIK (pri Konjiču)	REPE JANKO in FRANČISKA poslovodja in gostilničarka JESENICE Delavski dom na Savi	TRGOVSKO VRTNARSTVO BREČKO JESENICE	HRIBAR JAKOB splošno ključavničarstvo JESENICE
RANT ZDRAVKO trafikant in urar JESENICE	VIDIC KONRAD pekovski mojster JESENICE	PAVLA ARNEŽ — ČOP JOŽE pekarna in slaščičarna JESENICE	SAVNIK VINKO centrala Radovljica podružnica JESENICE
IVAN GOGALA trgovina in krojaštvo JESENICE	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi Sovinek avtoprevoznitvo Celje, Aškerčeva 4 — Mlekarna		BREJ FRANC manufakturna trgovina JESENICE
PAVLIN FRANC zaloga unionskega piva in fotograf JESENICE	Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko r. z. z o. z. na Jesenicah želi vsem svojim članom, prtajateljem in obiskovalcem vesele božične praznike in srečno Novo leto z vabilom, da v Novem letu ostanete zvesti člani in dobri prijatelji zadruge in pridobite še tudi tiste, ki še niso člani. V ZDRUŽENJU JE MOČ!		REV JOŠKO čevljar JESENICE Fužinska cesta 1
ZVEZDA IVAN trgovina in krojaštvo JESENICE Cankarjeva 5	Franjo Stajnjko modno krojaštvo za dame in gospode Maribor, Tržaška cesta 1, podružnica Studenci		STOJAN IVAN krojač JESENICE Obrtniška št. 23
JOSIP POGACNIK trgovina čevljev LJUBNO-JESENICE	Srečne in vesele božične in novoletne praznike želi vsem Veletrgovina Trgovski dom Maribor, Aleksandrova 25		RAKOVC IVAN frizer za dame in gospode se nadalje priporoča JESENICE Obrtniška ulica
MIHELAC JOŽE splošno krojaštvo JESENICE	JANŠA JOŽE splošno čevljarstvo JESENICE Obrtniška ulica 24		
MARIJA KRAŠOVEC trgovina s kolesi, šiv. stroji, gramofoni, radio-aparati in sport. potrebščinami. JESENICE	Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru Sodna ulica 20 — Telefon 20-92		MODNA TRGOVINA ANTON PAŠ MARIBOR Slovenska ulica 4
DOLČEK & MARINI modna in manufakturna trgovina MARIBOR Gosposka ulica 27.	OMAHEN ALOJZ trgovina z mešanim blagom ZALEC	FRANC ZUPANC čevljar STORE	FRANC FILIPIČ mesarija MARIBOR Jurčičeva ulica 8
MARTIN GAJŠEK manufakturna trgovina in izdelovanje posteljnih odevj. MARIBOR, Glavni trg 1 (pod Vel. kav.)	VABIČ NIKO točilnica ZALEC	EMILIJA ROZIN trgovina z meš. blagom, okrepčevalnica LAŠKO	VERŠIČ FRANC mesar MARIBOR, Aleksandrova c. 1, Studenci
DRAGO ROZINA galanterija, pletenine, papir itd. MARIBOR Vetrinjska ulica 26	FRANC ZORMAN točilnica-delikatosa ZALEC	ANTON URŠIČ foto-atelje LAŠKO Slomškov trg 81	KMETEC MARIJA gostilna »Koroški dvor« MARIBOR Tovarniška ulica 3
L. Trpinov TEKSTILNI BAZAR MARIBOR Vetrinjska ulica 13	JOSIP ROJC urar in draguljar ZALEC	VINCENC KVEDER trgovina z manufakturnim, specerijskim in galanterijskim blagom ZALEC	PEKARNA SCHERBAUM MARIBOR
VLAHOVIČ LJUDEVIK mesarija - gostilna MARIBOR Aleksandrova cesta 38	JOŽEF HODNIK mesarija in gostilna ZALEC	MATILDA PILIH pletilstvo ZALEC	KNEZ FRANC bivski in damski salon MARIBOR Sodna ulica 9
BENEDIČIČ FRANC krojaštvo JAVORNIK št. 66	FRANC JEŽOVNIK mesar ZALEC	IVAN VIZOVIŠEK trgovina s specerijo, manufakturno, usnjem, cementom, umetnimi gnojili i. t. d. ZALEC	MATEVŽ ZAVRL mesarija in gostilna JAVORNIK št. 61
želi svojim odjemalcem iz Žalca, Zabukovce in Griž vesele božične in novoletne praznike. Splošna hranilnica in posojilnica za Jesenice in okolico registrovana zadruga z omejeno zavezo JESENICE-SAVA	Siermecki Celje	ADRIA PRAŠEK JE BOLJŠI!	Delavci! Najcenejše se oblečete, ako kupite narejene moške in deške obleke in perilo domačega izdelka tovarne „TRIGLAV“, JOSIP OLUP, Ljubljana, Stari trg 2, Pod Tranto 1 in Kolodvorska 8. V zalogi ima vedno hlačevine, klóbuke, čepice, tkanine, šifone itd. Obleke in perilo se izgotavlja tudi po meri po najnižjih cenah in po najnovejši fazoni. Moje gesto je: Dobro blago, najboljša izdelava, nizke cene!

Vesele božične praznike

**Žele vsem svojim cenj. gostom,
delavcem in odjemalcem**

KINO »UNION« CELJE	PAROMLIN IN MUNJARA d. d. ČAKOVEC-CELJE Cesta na grad 9	HOTEL »ZVEZDA« Frančiška Žumer CELJE	DRAGO GAMS mehanično podjetje CELJE Prešernova ulica 16
ANTON PETEK manufakturna in modna trgovina CELJE, Prešernova 21 in Dečkov trg	JOSIP JAGODIČ železnina, špecerija in kuhinjska posoda CELJE Glavni trg 14, Gubčeva ulica 2	V. DEČKO delikatesa CELJE Glavni trg 10	JOSIP PLEVČAK čevlj. mojster CELJE Kralja Petra cesta 28
KRUSIČ HELENA kavarna »Evropa« CELJE	FRANC DOBOVIČNIK manufakturna in modna trgovina, indu- strija prešitih odev in perila. CELJE	JULIJ OGRIZEK hotel »Union« CELJE ROGASKA SLATINA	ANTON BREMEC trgovina biciklov in delov — popravila CELJE Miklošičeva cesta 2
ANTON ČEH frizer za dame in gospode se priporoča vsemu občinstvu. CELJE, Prešernova 11, zraven magistrata	»MATO« specialna trgovina srajc in nogavic CELJE Glavni trg 10	FRANC LESKOVŠEK knjižarna in trgovina s papirjem CELJE Glavni trg 16	F. S. LUKAS žganjarna in tovarna likerjev CELJE Kralja Petra cesta
GOSTILNA MARIJA SILIČ CELJE Zavodna 5 (prej najemnica »Celjskega doma«)	Vinko Kukovec mestni tesarski mojster, parna žaga in lesna trgovina Lava pri Celju Telefon 242 — Ček. rač. 14.737		GOSTILNA »AMERIKA« Jernej Krajc SP. HUDINJA CELJE
P. MATKOVIČ & COMP. veletrgovina z vinom CELJE Gosposka ulica 3	Veletrgovina barv, lakov, firneža Ivan Ravnikar, Celje Kralja Petra cesta 21		R. GROBELNIK gledališki frizer za dame in gospode CELJE Glavni trg 17 podružnica poleg hotela »Evropa« Posoja lasulje, mastiko, krep, šminke.
VALENTIN HLADIN manufak. trgovina CELJE	Trgovina s špecerijo, žganjem in velepražarna kave Franc Zanger, Celje Ustanovljeno leta 1859		BAT'A CELJE Glavni trg 8
F. JUNGER delikatesna trgovina CELJE	Anton Hofbauer trgovina z usnjem čevljarškimi potrebščinami in vsem v to stroko spadajočim orodjem Celje, Gosposka ulica števil. 6		Vsemu delavstvu in svojim gostom želi vesele božične in novoletne praznike GOSTILNA »ZELENI TRAVNIK« Anton Reberšak CELJE
MARTIN OREHOVC krznar in izdelovalec raznih čepic CELJE Gosposka ulica 14	Telovnike, žemperje, puloverje in vse vrste pletenine dobite po ugodnih cenah pri Beti Pušnik Celje, Cankarjeva 4		ANTON PERMOSER mesar in gostilničar GABERJE-CELJE, Mariborska cesta 7
IVAN KVAS fotograf CELJE Dečkov trg 3	LAMBERT CHIBA klobuki vseh vrst CELJE	KARL LOIBNER delikatese — špecerija CELJE	ŠTEFAN TURK mesar se priporoča cenjenemu občinstvu SP. HUDINJA-CELJE
ROZI ZAMPARUTTI delikatesna trgovina CELJE	STARA LEKARNA »PRI ORLU« ustanovljena 1670 MR. PH. IVO TONČIČ CELJE Glavni trg	MASTNAK OBLEKE Konfekcija in manufakturna trgovina IVAN MASTNAK CELJE Kralja Petra cesta 15	MATIJA ESIH mesar BREG CELJE
DOLER LEOPOLD tapetnik CELJE Mariborska 14	MAKS ZABUKOŠEK modna krojačnica CELJE Cankarjeva ulica 2	»DOMOVINA« knjižarna in muzikalije, pisarniške in šolske potrebščine CELJE	KAROL PAUČIČ pekarna BREG-CELJE
IVAN TAČEK ml. prva celjska parna barvarija in kemična čistilnica CELJE Gosposka ulica 21	BRATA ŠUMER manufakturna CELJE	ANTON LEČNIK urar, zlatar, optik CELJE Glavni trg 4	POCAJT FRANC prodajalna mlevskih izdelkov MLIN TEHARJE, Kralja Petra cesta 31
ALOJZ PUGMEISTER krojač CELJE	MATEVŽ ZADRAVEC pekarna CELJE Gosposka ulica 3	Vsemu občinstvu se priporoča GOSTILNA »PRI BRANIBORU« CELJE Kralja Petra cesta 41	JAKŠE FRANJO brivec-frizer CELJE-SP. HUDINJA, gostilna Amerika
KARL GOLOB stavb. in pohišt. mizarstvo in trgovina CELJE-GABERJE	ROKO MEŠTROV trgovina z mešanim blagom in vinotoč CELJE Za kresijo 8	Srečno in veselo novo leto želi in se nadajlje priporoča JOSIP PLAVC točilnica in trgovina z mešanim blagom CELJE Vrazov trg	IVAN BIZJAK brivec SP. HUDINJA-CELJE
J. JELLENZ podružnica: Slovenjgradec CELJE	ALBERT JARH trgovina z mešanim blagom CELJE-GABERJE	M. COVNIK likalnica CELJE Prešernova ulica 8	Priporoča se vsemu občinstvu, posebno svojim odjemalcem ANDREJ VOVK mesar CELJE-GABERJE Mariborska 22
MARIJA LAPORNIK restavracija »Narodni dom« CELJE	IVAN GOLMAJER trgovina in gostilna »Wilson« CELJE-GABERJE	Vsemu cenjenemu občinstvu se priporoča FRANČIŠKA MALEJ gostilna SP. HUDINJA-CELJE	želi vsemu delavstvu vesele božične in novoletne praznike. — Priporoča se za obilen obisk in vabi na dobro kapljico. FERDO DECMAN mesar GABERJE PRI CELJU Lastni dom 4
GORJANC FRANCE mesar CELJE-SP. HUDINJA	HOTEL »POŠTA« mesarija in gostilna CELJE	A. PONGRACIČ meh. izdelovalnica vseh vrst pletenin CELJE	JOSIP ADRINEK mesar in gostilničar STORE